

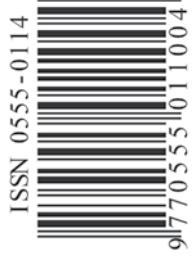
ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

православље.срб ; www.pravoslavlje.rs

Излази 1. и 15. у месецу

Број 1126 Цена 90 динара 2,5 КМ 15. фебруар 2014. године

ISSN 0555-0114

9770555011004

„И као неки
небопарни
орао... који се
истргао и у вис
узлетео...“

Званични пријеми

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 28. јануара 2014. у Патријаршији српској у Београду г. Ивицу Дачића, председника Владе Републике Србије.

Патријарх српски Г. Иринеј примио је 30. јануара 2014. у Патријаршији српској у Београду у одвојеним посетама г. Нилса Рагнара Камсвага, амбасадора Краљевине Норвешке, и г. Ранка Шкрбића, амбасадора Босне и Херцеговине у Београду.

Пријемима је присуствовао Епископ ремезијански Г. Андреј.

Патријарх српски Г. Иринеј примио је 3. фебруара 2014. године у Патријаршији српској у Београду г. Радивоја Дабића, директора Матице исељеника и Срба у региону.

Истог дана, Патријарх Српски је примио и г. Бранислава Пространа, заменика директора Југоимпорта, г. Дамира Ковачевића, заменика председника Скупштине општине Земун, и протојереја-ставрофора Милорада Нишкића из Епархије сремске.

Патријарх Иринеј примио је 5. фебруара 2014. у Патријаршији српској у Београду г. Ивана Мркића, министра спољних послова Републике Србије. Пријему су присуствовали и г. Марко Благојевић, генерални секретар Министарства спољних послова, и г. Владимир Марић, шеф кабинета министра.

Патријарх Српски примио је истог дана и г. Андрију Мандића, председника Нове српске демократије (НОВА), и г. Желидрага Никчевића.

На слави православног дечијег часописа

У сусрет прослављању српског просветитеља Светог Саве и славе *Светосавске звонце*, редакција овог часописа организовала је 25. јануара 2014. у Патријаршијској сали Светосавску академију за децу запослених у Патријаршији и Академији за уметности и консервацију СПЦ.

Скуп је почeo молитвено. Патријарх српски Г. Иринеј, уз саслужење протођакона Стевице Рајаћића и појање хора Богословије Светог Саве, преломио је славски колач и благословио жито које је у име велике читалачке породице припремила редакција *Светосавске звонце*. Потом се, надахнутом беседом, присутнима обратио Патријарх Иринеј, који је још једном назначио важност угледања свих нас на живот и дело Светог Саве, јер ћемо „само тако стећи право да се зовемо светосавцима.“ Присутне је поздравила и главни и одговорни уредник часописа гђа Радмила Мишев и најавила представу „Свети Сава у Светој земљи“ коју су припремили ученици ОШ „Лазар Саватић“ из Земуна.

Пред знатижељном публиком млађани глумци су оживели историјске слике из живота Светог Саве, испуњавање архијатаирских и државничких обавеза, његовог сусрета са светињама и монасима Свете земље. Драмски моменти дочаравани су појањем два хора ученика низих и виших разреда. Ову, дугим аплаузом поздрављену, представу припремили су вероучитељ Вук Матијашевић и наставници Небојша Раичковић и

Виолета Костовић, који су били задужени за режију и сценографију, а музичке теме обрадили су диригенти Марија Мишић и Весна Стаменковић уз свесрдну подршку директора ОШ „Лазар Саватић“ г. Илије Јовчића. На крају програма Патријарх Иринеј је поделио свој присутој деци и учесницима програма поклон-пакетиће.

Извор: Светосавско звонце

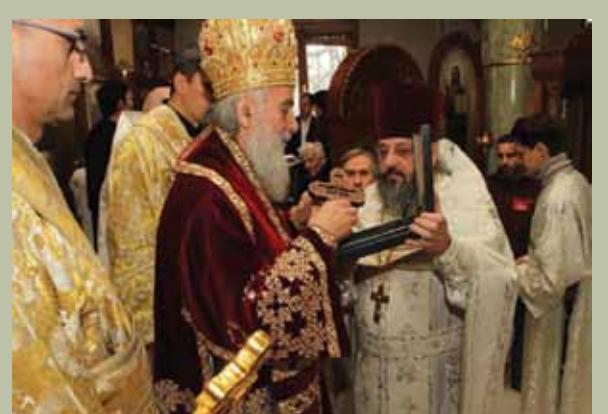

На Светосавској академији

Патријарх српски Г. Иринеј присуствовао је, 27. јануара 2014, Светосавској академији под називом „Теби и нама на част“ одржаној на Великој сцени Народног позоришта у Београду. Ову академију поводом Савиндана, школске славе, традиционално организује Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Поред Патријарха Српског и више архијереја СПЦ, свечаности су присуствовали председник Републике Србије г. Томислав Николић са супругом Драгицом, престолонаследник Александар Карапорћевић и принцеза Катарина, начелник Генералштаба ВС генерал Љубиша Диковић, министар просвете проф. др Томислав Јовановић, министар за грађевину и урбанизам г. Велимир Илић, директор Канцеларије за сарадњу са Црквама и верским заједницама др Милета Радојевић, представници дипломатског кора и највиших националних културних и научно-образовних институција.

Овогодишњу Светосавску академију извели су талентовани ученици основних школа, као и студенти из Трстеника, Белушића, Великог ЛАОЛА, Београда, Панчева, Крагујевца, Бурије, Ниша, Факултета уметности из Приштине са седиштем у Звечану и Новог Сада.

Министарство просвете Републике Србије и ове године доделило је Светосавску награду појединцима и установама за 2013. годину. Игумен светогорског манастира Хиландар Архимандрит Методије упутио је Министарству просвете, науке и технолошког развоја Савинданску послатницу.

У храму Подворја РПЦ

У Храму Свете Троице, Подворју Руске Православне Цркве у Београду, 2. фебруара 2014, обележена је, Светом Архијерејском Литургијом, петогодишњица инtronизације Његове Светости Патријарха московског и све Русије Г. Кирила. Светом Литургијом началствовао је Патријарх српски Иринеј уз саслужење протојереја-ставрофора Виталија Тарасјева, старешине Подворја РПЦ у Београду, и више свештенослужитеља АЕМ.

У канонској посети Епархији средњоевропској

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, у пратњи протојакона др Дамјана Божића из београдске Саборне цркве, отputovao је 6. фебруара 2014. године у канонску посету Епархији средњоевропској. Патријарх Иринеј ће током посете овој епархији, којом иначе администрира, председавати седницом Епархијског управног одбора и одржати низ састанака са архијерејским замеником и архијерејским намесницима. Овом приликом посетиће и више црквених општина Епархије средњоевропске.

српске заједнице у граду Карлсруеу. По доласку у овај град, Патријарх је посетио Храм Свете Петке где су га дочекали бројни српски исељеници, деца у народним ношњама са погачом и цвећем, као и старешина храма Александар Шкорић и г. Драган Благоје, председник Црквене управе. Присутан је био и архијерејски намесник за јужну Немачку, протонамесник Миленко Марковић.

У Химелстиру

У манастиру Пресвете Богородице у Химелстиру, седишту Средњоевропске епархије, 8. фебруара 2014, у присуству Патријарха Српског, служена је Света Литургија. Служили суprotoјереј Неђо Јањић, архијерејски намесник за Северну Рајну и Вестфалију, протонамесник Данило Радмиловић, старешина Храма Светог Саве у Диселдорфу, протонамесник Станко Ракић, архијерејски намесник баварски, јереј Предраг Гајић и ћакон Драгослав Ђорковић из Штутгарта. После Свете Литургије служен је молебан и призив Духа Светог поводом почетка заседања Епархијског управног одбора и Епархијског савета. Сви чланови Одбора узели су учешћа у раду ових тела.

У Карлсруеу

Након Химелстира, Његова Светост Патријарх српски, 9. фебруара 2014, је кренуо у обиласак

Потом је Патријарх Српски уз саслужење протонамесника Миленка Марковића, Симона Туркића, Александра Шкорића, Слободана Тијанића, јереја др Николе Гаврића иprotoјакона др Дамјана Божића, као и ћакона Драгослава Ђорковића служио Свету Архијерејску Литургију. Богослужењу је присуствовао г. Божидар Вучуровић, генерални конзул Републике Србије у Штутгарту, као и г. Зоран Марковић, службеник конзулатата. Пре почетка Свете Литургије благочестиви Срби ове парохије имали су велику част да Патријарх Иринеј освети нови иконостас, рад дуборесца mr Драгана Петровића и његове ћерке Александре Петровић.

Након Литургије, Патријарх се обратио старешини храма и присутном народу пригодном беседом.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1126

2
Активности Патријарха

6
Духовна и академска радост
Протођакон Зоран Андрић

8
Разговор са Јеленом Јабланов Максимовић
Верске заједнице и невладин сектор – пример једне плодне сарадње
Блајоје Панићелић

11
Орден Св. Саве протођакону Ђорђу Чекеревцу

12
Свечано уручена Вукова награда
Олија Стојановић

14
Горео Краљев конак
Светлана Новачић

15
О основним узроцима настанка пожара и активностима које су предузете у другим земљама (1. део)
Саша Бојданов

18
Теологија и култура у дијалогу (4)
Сусрет са антиком
Прошојереј Александар Михаиловић

20
Црквенословенски језик у савременој комуникацији и мисији Цркве (трећи део)
др Ксенија Кончаревић

22
Положај детета у Цркви (6)
Грех и вастпитање
Ивица Живковић

24
Разлози за самојртвовање
Архимандрит Тихон (Ракићевић)

28
Богатство и сиромаштво у Посланици Јаковљевој (део први)
др Предраг Драјушиновић

30
Српски народ у борби за ослобођење и уједињење (1908–1914)
др Александар Раковић

32
Како нас је видео А. Рајс (3)
Сви занемели од туге
Антоније Ђурић

36
Кафа: дизајнирани ритуали свакодневног живота
Милена Стефановић Сајц

39
Култура

40
Наука, уметност, култура...

42
Кроз хришћански свет

44
Из живота Цркве

На насловној страни:

„И као неки небопарни орао... који се истргао и у вис узлетео...“

Овако Преподобни Симон Монах (Свети српски краљ Стефан Првовенчани), почетком 13. века, описује свога оца – Преподобног Симеона Немању. По старом монашком предању из манастира Студенице, исклесани мермерни орао из 12. века на улазу у главну студеничку цркву представља Стефана Немању, српски народ и државу која се чупа из свих некултура и метежа овога света да би се развила и узлетела ка вечном пристаништу – Царству Христовом.

Фотографија и њено обликовање:
Владан Злашић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом Информативно-издавачког установе Св. Арх. Синода СПЦ Епископ зворничко-тулзански Хризостом

Главни и одговорни уредник
Презвитељ мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Ђорђе Ј. Остојић

Чланови редакције
Презвитељ др Оливер Суботић, Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двојброј. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Пореднички примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанској упутници!

Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:

Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:

145-4721-71 Марфин банка

Далматинска 22 Београд

Текући рачун девизни број:

Intermediary Deutsche Bank GmbH,

Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)

Account with inst: 935-9522-10

Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKRSBG)

Beneficiary: RS55145007080000135615

Informativno Izdavacka Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,

Kralja Petra 5, Beograd

Charges: For the account of ordering customer

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116

Маркетинг: +381 11 30-25-113

ПРЕТПЛАТА: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786

e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција

preplata@spcrs.rs – претплата

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови приложени објављени у „Православљу“ представљају стварне ауторе.

Сва праћа задржана. Свако прешиштавање, копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова ових новина или чланака објављених у њима забранено је и представља поиздуму ауторског права и кривично дело.

Дизајн: Соба.rs
Графичко припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибутор: „Polydor“ д.о.о.
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Канцеларије
за сарадњу са црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије

На Институту за православно богословље при Универзитету у Минхену

Духовна и академска радост

Протојакон Зоран Андрић

Фотографије: Епархија бачка

Дводневни боравак Владике бачког др Иринеја – његово богослужбено и његово академско делање били су велики празник духу и интелекту не само богословствујућој академској православној и инославној јавности, већ и јак духовни импулс свештенству, професорима, сарадницима и студентима овог Института.

Слава Института за православно богословље при Универзитету Лудвига Максимилијана у Минхену – Света Три Јерарха — и свечано предавање у оквиру такозваног *Ringvorlesung* (циклуса предавања), који је у зимском семестру 2013/14. организовао Институт, идеално су се сјединили са великим духовним и академском радошћу 29. и 30. јануара 2014. у Минхену. На позив Института, као једини високи предавач из иностранства гостовао је један од најпроминентнијих православних теолога данашњице, Преосвећени Епископ бачки др Иринеј (Буловић).

Владика Иринеј је благоизвлео да началствује на вечерњем богослужењу у најстаријем православном храму у Минхену, у Цркви Светог Спаса. Овај храм је посвећен Св. Спасу, а саграђен је у 13. веку и био најпре храм Евангелистичке цркве у Баварској. У епоси секуларизације овај храм је постао власништво баварске ди-

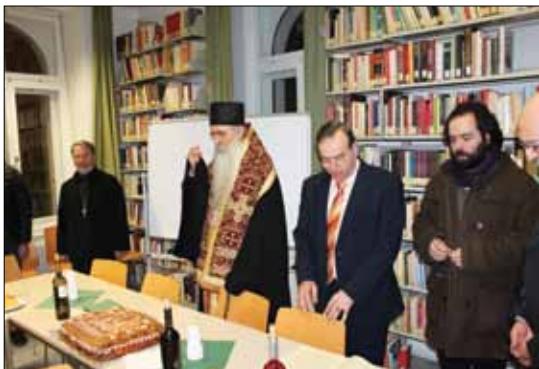
настије Вителсбах да би од 1829. г. краљ Лудвиг I, у духу своје филантропије и филојелинизма, даровао овај храм Грчкој митрополији у Немачкој, и сад је посвећен Преображењу Господњем.

Преосвећени Епископ др Иринеј је у надахнутој омилији произнесеној на вечерњу 29. јануара 2014., на савршеном немачком језику са лексичким нијансама и реторичким финесама, подсетио на фундаментални значај тројице јерараха Свете Православне Цркве. Богословље ових светих отаца – Василија Великог, Григорија Назијанзина и Јована Златоустог из 4. века, темељ је богословља првих двају васељенских сабора, као и свег потоњег православног богословља. На тај неизмерни богословски значај је подсетио Епископ Иринеј. Након вечерњег богослужења, свештенство овог храма је с професорима Института уприличило малу агапу.

Сутрадан је Преосвећени Епископ бачки др Иринеј, у оквиру

циклуса предавања под патронатом Института за православно богословље (*Ausbildungseinrichtung für Orthodoxe Theologie*), у сарадњи са универзитетским Центром за студије за сениоре (*Seniorenstudium*), произнео своје предавање. Овај циклус предавања је насловљен: *Источно хришћанство на Зајаду: Православна Црква и теологија – некад и данас*.

Преосвећени Иринеј је у свом предавању на тему „Православна Црква у Србији: њена прошлост и теологија у немирним временима“ (Prof. Dr. Irinej Bulović, Bischof von Novi Sad und Bačka, Serbien: „Die Orthodoxe Kirche in Serbien: ihre Geschichte und Theologie in bewegten Zeiten“) – свој наратив исплео у два одељена лука – један историјски и један теолошки, који су се дијахроно преплитали и прожимали у хомогену целину. Са једне стране, првобитни географски топос, односно првостојбина Срба била је у „германским просторима“. У

овом контексту је Преосвећени Владика, иначе редовни професор Православног богословског факултета Универзитета у Београду, указао на језичку сродност са „Сорбима“, тј. Лужичким Србима. У чињеницама густом, али прећедном, хронолошком наративу било је речи од свете лозе Немањића и аутокефалности СПЦ до савремених питања наше Цркве у матици и расејању, као и о теолошком развоју унутар СПЦ од *Катихизиса* и *Црквене историје* Јована Рађића до неопатристичке синтезе у делима двојице новопросијавших светитеља наше Цркве – Св. Николаја Жичког и Св. Јустина Ђелијског. У пројимању тих двеју конвергентних наративних линија се испунила слика Српске Православне Цркве у немирним временима.

Овај појам би се у основи – сходно једној флоскули Епископа др Иринеја – можда могао сматрати „константним атрибутом“ поднебља чија је судбина да буде „исток Запада и запад Истока“, као парафраза једног познатог топоса.

Овакву тематску панораму најсувислијих чињеница је, разуме се, у оквиру кратког предавања

могуће само у основним потезима и језгритим секвенцама понудити хетерогено састављеном аудиторијуму (који просечно броји између 70 и 100 махом инославних учесника), а који је овога пута, Епископу др Иринеју у почаст, био допуњен и многим свештенослужитељима и парохијанима православних цркава у дјаспори.

Након предавања је уследила жива дискусија о различitim питањима егзистенције СПЦ, о пракси канонизовања светитеља и панортодоксним перспективама. *Spiritus rector* и иницијатор овог

циклиса предавања, професор др Атанасије Влецис, угледни православни доктор и председник заједничке комисије овог Института, позвао је професоре, сараднике и студенте на мали пријем на Институту. Ту су измене свечарске здравице, поздрави и отпоздрави, произнесене кратке и надахнути беседе и, на молбу проф. Влециса, произнесена поука Преосвећенога Епископа др Иринеја студентима Института о смислу студија теологије.

За време тог пријема је пројектован и филм са лајске екскурзије и поклоњења професору и студената Института светињама Србије и љубазном и срдочном пријему у Владичанском двору у Новом Саду.

Нестор и прецептор овог Института, умировљени проф. др Теодор Николај је Епископу Иринеју уручио своју књигу *Glaube und forschung. Ausgewählte Studien zur griechischen Patristik und byzantinischen Geistesgeschichte* (Верју и истражуј. Изабране студије о грчкој па-тристици и византијској духовној историји). Прикладнији по-клон није могао пристајати овом харизматичном и дубоко ученом Епископу наше Свете Цркве.

Преко 20 година Универзитет у Минхену одржава циклус јавних предавања из науке и културе, такозвани *Seniorenstudium*. У зимском семестру 2013/14. године, 15 недеља сви заинтересовани су могли слушати речи православних теолога, професора из Минхена и иностранства. Тим поводом, 29. јануара, у препуној Грчкој цркви Института беседио је о Света Три Јерарха Преосвећени Владика бачки др Иринеј. Поред грчког хора, појала су и тројица српских студената, бивших ученика Карловачке богословије, који су тако показали лепоту и богатство српског црквеног појања. Сутрадан је Преосвећени, као једини високи предавач из иностранства у оквиру циклуса зимских предавања одржао надахнуто предавање о историји СПЦ у тешким временима. Око 120 слушалаца, углавном Немаца, са пажњом и изненађењем су пратили његове речи. Посета Владике бачког Иринеја завршена је у срдичној атмосferи пријемом у Библиотеци Института.

Изражена је и жеља и уручен љубазни позив да Преосвећени Епископ Иринеј у Минхену на Православном институту одржи једнодневни семинар, чему се и на овом месту са радошћу нада-мо. Дводневни боравак Владике Иринеја – његово богослужбено и његово академско делање били су велики празник духу и интелекту не само богословствујућој академској православној и инославној јавности, већ и как духовни импулс свештенству, професорима, сарадницима и студентима овог Института. Тим боравком је слава Института – Света Три Јерарха – добила своју дубоку тор-ежствену радост, а *Ringvorlesung* доживео зенит харизматично-стки и мудрости у реферату овог угледног Архијереја и богослова у свеправославном свету.

Разговор са Јеленом Јабланов Максимовић, координатором пројекта међурелигијског и међуетничког дијалога

Верске заједнице и невладин сектор – пример једне плодне сарадње

Разговарао Блајоје Пантелић

Мој посао је да организујем разне скупове на актуелне теме из области религије и друштва које буде интересовање у друштву и могу да допринесу бољем разумевању у том истом друштву. Религија и Црква су саставни део данашњег друштва и то је чињеница која се не може игнорисати.

Фондација Конрад Аденауер је немачка политичка фондација блиска Хришћанско-демократској унији која је пренетно на власти у Немачкој. Постоји у више од сто земаља у свету. Тежишта рада ове фондације у Србији су у обласцима политичког образовања стручанака, европских институција, правне државе, социјалне пружашне привреде, медија, међуетничког и међурелигијског дијалога, а веома важна област је и стипендирање студената који студирају у Србији, као и оних који желе да последијломске или докторске студије заврше у Немачкој. Последњих година је значајан број студената Православног богословског факултета добио ову престижну стипендију.

О раду Фондације разговарамо са Јеленом Јабланов Максимовић, координатором пројекта међурелигијског и међуетничког дијалога.

Дуги низ година радите у Фондацији Конрад Аденауер, водите департмент за религију. Који су примарни циљеви Вашег рада? У чему се тачно састоји Ваша мисија унутар ове политичке фондације?

– Београдска канцеларија Фондације Конрад Аденауер постоји званично од 2001. године, а моја маленост је запослена у њој од јесени те године. Примљена сам на место координатора за Црну Гору али се ускоро испоставило да Фондација има интересовања да се и у Србији, као што је то та-

да био случај у Русији, бави религијом, и да сам ја особа којој та тема „лежи“, с обзиром да сам верујућа и црквена. Морам признасти да је то било остварење скупа мојих жеља: да се ангажујем у друштву као верујућа хришћанка, у области која ме здравља, да користим страни језик који сам студирала и да све што радим буде на опште добро. Наравно, и да пуно учим, да упознајем људе из Цркве и верских заједница не само у Србији, већ и у окружењу и Немачкој. Истини за вољу, нисам на почетку имала идеју како и шта треба радити, али мало по мало сам се снашла, и када се данас осврнем на прошлу деценију, видим да је урађено пуно тога: одржано је много сусрета у виду конференција, семинара, окру-

глих столова, објављено је дosta публикација на актуелне и веома важне теме које ће користити и будућим генерацијама. Данас у Србији има више људи који су на разне начине заинтересовани за религију и Цркву, тако да има дosta „корисника“ онога шта организујемо и шта објављујемо, а има и више идеја и подстицаја шта би још могло да се уради. Ово је посао који се учи „у ходу“ али је важно и то да при том добијене таленте умножавамо на све могуће, свакако и часне, начине: у односима у породици, са пријатељима, на послу којим се бавимо, па се тако и сама трудим да не закопавам оно шта ми је поверио, већ да га умножавам, развијам. Веома сам захвална Господу на могућности да радим оно што волим, да се у свом раду бавим темом која ме прати некако одувек, а истовремено да користим немачки језик који волим и који сам студирала.

Шта је Ваш конкретан посао у оквиру Фондације?

– Мој посао је да организујем разне скупове на актуелне теме из области религије и друштва које буде интересовање у друштву и могу да допринесу бољем разумевању у том истом друштву. Религија и Црква су саставни део данашњег друштва и то је чињеница која се не може игнорисати, али постоје разна виђења те њене улоге и свакако и о томе треба говорити али на једном достојанственом и цивилизованим нивоу. Зато се ми у Фондацији трудимо да својим радом приступамо овој проблематици на компетентан начин. Принцип нашег рада је да понудимо платформу за разговор и позовемо стручне људе да разговарају а да од тога све стране „профитирају“, да се избегну неспоразуми, да се нешто научи, да се људи срећу и воде дијалог, јер је дијалог неопходан и сматра-

9. април 2013. године – Сусрет са Патријархом Иринејем Еп.Андрејем (Драгана Јабланов и директор канцеларије Каса у Србији Херци Боне у Српској Патријаршији)

мо га важним у односима између људи у једном плуралистичком друштву. Осим тога, када је реч о Цркви, не организујемо скуп без присуства представника Цркве и без претходних разговора са њима, јер су то теме које се пре свега

је веома битно на који се начин људи дочекују и испраћају да би поново дошли. Рекла бих још и то да се сви ми у Фондацији трудимо да свој посао обављамо на најбољи могући начин, да смо једна „домаћинска кућа“ и да нам људи зато радо долазе. Ми не тврдимо

да све знамо али се трудимо да што више научимо и омогућимо и другима да уче. Сваке године добијамо буџет који треба да потрошимо у овој земљи на сврсисходне пројекте, истински се трудимо да тако и буде. То је свакако огромна одговорност сваког од нас понаособ, као и целе Фондације, али је и велико задовољство радити тако нешто.

У дугогодишњој сарадњи са о. Радованом Биговићем сам научила да је веома битно на који се начин људи дочекују и испраћају да би поново дошли.

тичу чланова Цркве а онда и свих осталих. Можда је то оно шта нас разликује од других организација невладиног сектора или цивилног друштва. Учешће на свим нашим скуповима, као и све што штампамо бесплатно је и поента је да наше публикације бесплатно добију сви који су за њих заинтересовани. Сматрам да је у свему, а посебно у оваквом послу веома битна добронамерност и усмереност на опште добро, јер људи то препознају и онда стекну поверење, радо долазе на скупове, лепо се осећају на њима, постављају питања, дискутују, кажу шта мисле, осећају се поштованим. У дугогодишњој сарадњи са о. Радованом Биговићем сам научила да

Интензивно сарађујете са свим традиционалним верским заједницама и организацијама које су њима близске, као и са разним институцијама. Реците нам нешто више о значајнијим пројектима које сте до сада реализовали у сарадњи са њима?

– Најважније је да иницијатива за одржавање неког скупа дође из самих верских заједница. Лично су ми ти пројекти најдражи, јер је то дошло „изнутра“ а значи да се људи ангажују да нешто проме-

не, да преузму одговорност. Још ако тако нешто предложе две различите верске заједнице, онда је то прави погодак, по мени, јер се верујући људи одлично разумеју а имају и исте проблеме у свету. Ми подржавамо и њихова заједничка залагања на многим пољима, па и на овоме. Наравно да сад не могу да набројим све скупове које смо организовали или подржали, али ћу поменути само неке које сматрам најупечатљивијим за наш рад: међународна конференција „Хришћанство и европске интеграције“ одржана 2003. године; неколико конференција које су заједнички организовале Српска Православна Црква, Немачка бискупска конференција и Евангелистичка црква Немачке а које су имале за циљ да се о Србији говори на другачији начин него што је то чињено у немачким медијима и јавности; семинар за вероучитеље на Фрушкој гори у сарадњи са Епархијом бачком, где су предавачи били вероучитељи и теоретичари верске наставе из Немачке; неколико семинара за запослене у верским штампаним медијима одржани у Соко граду; затим семинари за запослене на црквеним радиостаницама које смо одржали у сарадњи са Епархијом шумадијском а на којима су учествовали запослени са свих црквених радија; диван округли сто на тему „Да истинујемо у љубави“ одржан прошле године у сарадњи са Епархијом пожаревачко-браничевском, затим истраживање „Религиозност грађана Србије и њихов однос према европским интеграцијама“ из 2010. године које смо радили са Хришћанским културним центром, публикација *Религија у јавном, юлистичком и друштвено-политичком сектору* чија промоција је била у београдској синагоги у новембру прошле године, превод публикације *Европске цркве и људска права...* Заиста их је много и неправедно је неке поменути, а неке не, али ово су они који су ми овог мо-

Након ћерманистике прелазиште на религиологију и завршаваш мастер студије у Немачкој. Како сада се одлучили на тај корак? Да ли планираш да наставиш религиолошке студије?

– Основне студије сам завршила на Филолошком факултету у Београду на Катедри за германистику јер је немачки језик моја велика љубав још из детињства. Међутим, када сам почела да радим у Фондацији на поменутим областима схватила сам да ми је неопходна и теорија из тих области и да знање немачког ту може да помогне, али нијеово. Најпре сам похађала Специјалистичке хришћанске студије које је 2004. и 2005. године организовао Хришћански културни центар а онда отишла у Ерфурт (Немачка) на мастер студије религиологије. То је било дивно искуство, јер сам имала прилику да стекнем теоретско знање из области која проучава управо оно са чиме сам се сретала „на терену“, те сам и свој рад могла да сагледам из једног новог угла. Осим тога, и мом ментору а и другим професорима и колегама је моје искуство из Србије било драгоцен, а по готову што сам по повратку у Београд могла да упутим и неке младе људе да такође оду у Ерфурт на студије и да се тако мало више сазна о нашој хришћанској интелигенцији. Слика Србије у Немачкој није сјајна ни кад су научни кругови у питању, што због наше лењости да објављујемо на немачком и енглеском, што због њиховог неинтересовања да се чује и друга страна. Један од принципа рада наше фондације је и то да на скуповима имамо предаваче из Немачке како би дошло до упознавања и размене искуства, што је на обострану корист. Резултат тога је рушење предрасуда и стицање нових знања, искуства и познанства. Волела бих да ускоро приведем крају и свој докторат који ћу бранити на истој катедри у Ерфурту, па да у свој посао унесем још једну нову компоненту, још једно ново искуство и будем кориснија и продуктивнија и у друштву и за Цркве и верске заједнице у њему.

мента у глави. Највише пројеката смо имали са Хришћанским културним центром који је водио блаженопочивши о. Радован Биговић. Та сарадња је трајала читаву деценију...

Да ли тренутно радите на неким већим пројектима и какав вам је план за ближу будућност?

– Сваке године у септембру правимо план за наредну годину а пројекте и идеје прикупљамо не-престано. Ове године је у плану

једно веома важно истраживање о односу штампаних медија према Цркви у периоду од 2003. до 2013. године, затим објављивање два превода са немачког језика у сарадњи са Православним богословским и Правним факултетом *Државно-црквено право и Увод у Талмуд и Мидраш*, затим публикација *Шта кажу религије о...?*, наставак семинара о свештеноправним и притворним установама, скупови о Цркви и људским правима и многи други.

У Епархији британско-скандинавској

Орден Св. Саве protoђакону Ђорђу Чекеревцу

За показану љубав према Мајци Цркви и за
истрајно сведочење Христа Васкрслога

Протођакон Ђорђе Чекеревац рођен је 1934. године у Бресници код Чачка. Завршио је Призренску богословију у другој послератној генерацији. Дипломирао је на Богословском факултету у Београду јуна 1958. године. Исте године напустио је своју домовину. После године проведене у Аустрији, запутио се у Лондон.

Тадашњи Епископ западноевропски Г. Лаврентије рукоположио га је 1974. године у чин ћакона, а после три године унапредио га је у чин протођакона. Иако му је понуђена лондонска парохија, из личних разлога није био у прилици да то прихвати.

Више од педесет година свога живота служио је при Храму Св. Саве у Лондону. Своје служење Господу остваривао је вредно кроз различите службе – као појац, вероучитељ, чтец. Као ћакон служио је у овом храму 40 година. Био је дугогодишњи члан Епархијског савета и Епархијског управног одбора Епархије британско-скандинавске. Такође је све до пензионисања био повериени целокупне црквене имовине при Лондонској црквеној општини. Протођакон Ђорђе Чекеревац је био члан Саветодавног одбора за верска питања при Британском одсеку Уједињених нација.

Живећи у Лондону, непрекидно је помагао своју отаџбину кроз чланство у Британско-српском добротворном фонду, који је помагао многе српске дејце домаће и установе попут Дома при манастиру Св. Петке код Параћина, дечијих домаова у Крагујевцу, Вршцу, Дома Св. Романа код Ниша, Дома за незбринуту децу у Звечанској улици у Београду и других.

Бринуо се и о онима који су пртерани са својих огњишта. Заједно са краљевићем Томиславом Карађорђевићем 1991. године био је иницијатор и оснивач Фонда за избеглице при Храму Св. Саве у Лондону. Овај фонд је годинама помагао избеглице у нашој земљи, углавном преко наше Патријаршије а и директ-

но преко појединих установа као што су болнице, народне кухиње, поједине црквене општине. Помоћ је углавном давана у лековима, храни и одећи, медицинским справама и наравно у новцу. Протођакон Ђорђе је био иницијатор и организатор подизања плоче „Оче наш“ на српској ћирилици при манастиру Патер Ностер на Маслинској гори у Јерусалиму.

Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве га је наградио и одликовао Орденом Св. Саве са следећим образложењем: „За показану љубав према Светој Мајци Цркви и истрајно сведочење Христа Васкрслога, изражено његовим вишедеценијским плодотворним духовним и хуманитарним радом у Винограду Господњем.“

На Светој Литургији служеној 27. јануара у Храму Св. Саве у Лондону, на дан када је лондонска парохија Светог Саве прославила своју крсну славу, протођакону Ђорђу је додељен Орден Светог Саве. Божанственом Литургијом је началствовао Његово Преосвештенство Владика британско-скандинавски Г. Доситеј, уз саслужење бројних свештенослужитеља из целе Велике Британије. Евхаристијском сабрању присуствовале су бројне уважене личности, међу којима истичемо принцезу Катарину Карађорђевић, амбасадора Србије Огњена Прибићевића и госпођу Љиљану Зарубицу, саветника за конзулатарна питања Амбасаде Републике Србије у Лондону. Литургији је такође присуствовао многоbrojni верни народ.

Владика Доситеј је овом приликом уручио Орден Светога Саве пензионисаном свештенослужитељу оцу Ђорђу Чекеревцу у знак признања за његов истакнути допринос парохији и његово предано служење.

Отац Ђорђе Чекеревац се 1. јануара ове године пензионисао и млађима предао своје дужности. У срећном браку има две ћерке и сада живи са својом супругом Ханалором недалеко од Лондона.

С. Н.

Фотографије: Ненад Обрадовић
(www.obradovic.co.uk)

Протојереју-ставрофору др Сави Б. Јовићу

Свечано уручена Вукова награда

Културно-просветна заједница Србије 50. пут доделила је у петак, 7. фебруара 2014. године, у Свечаној сали Председништва Србије, Вукове награде за изузетан допринос развоју културе у Републици Србији и свесрпском културном простору.

Додељење награде претходила је седница одржана 6. децембра 2013. године на којој је Жири за додељивање Вукове награде за 2013. годину, у саставу: проф. Светислав Божић, композитор, Београд, председник жирија; проф. Милован Витезовић, књижевник, Београд; Жарко Димић, историчар, Сремски Карловци; Бора Дугић, музички уметник, Београд; Рада Ђуричин, драмска уметница, Београд; проф. Драган Мраовић, књижевник и књижевни преводилац, Београд; Љубиша Рашумовић, књижевник, Београд; проф. др Дарко Танасковић, професор универзитета, Београд; Радован Мића Трнавац, академски сликар, Београд, донео одлуку да награду за 2013. годину између осталих добије и високо-пречасниprotoјереј-ставрофор др Саво Б. Јовић, главни секретар Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве – за изузетан допринос развоју културе у Републици Србији и свесрпском културном простору.

Самој церемонији доделе награда, одржаној у Свечаној сали зграде Председништва Србије, присуствовали су Њихова Преосвештенства Епископ сремски Г. Василије и Епископ бачки Г. Иринеј, бројни клирици Српске Православне Цркве, многоbrojni значајни посленици јавног и културног живота Србије међу којима и чланови жирија, као и најближа родбина и пријатељи лауреата.

Био је то дан који је у себи сабрао неколико јубилеја – 50. пут

је додељена Вукова награда у години која обележава 150. годишњицу смрти Вука Каракића, а награду за заслуге за дугогодишњи допринос култури и за оданост Вуковим идеалима, по први пут је добио и један свештеник.

Протојереј-ставрофор Саво Јовић је рођен на Савиндан 1954. године у Милином Селу, општина Лопаре, Босна и Херцеговина, где је завршио основну школу. Потом се уписао у петогодишњу Богословију Светог Арсенија у Сремским Карловцима.

Дипломирао је на Православном богословском факултету „Свети Василије Острошки“ у Фочи. Докторирао је на Учитељском факултету у Београду.

Већ више од 20 година објављује књиге и пише о страдању Цркве, свештенства и народа. До сада је објавио осам књига: *Анђели звериње куће, Зайиси из зеничке шамнице, Кроз босански ојањ, Свишање у превечерје, Ушамничене цркве, Христов Светосавац Михајло Пујин, Св. Исповедник Варнава Епископ Хвостански, Епничко чишћење и културни ћеноци на Косову и Метохији.*

Његове књиге *Св. Исповедник Варнава и Епничко чишћење и културни ћеноци на Косову и Метохији* су преведене на енглески језик. Објавио је и шест верско-поучних књижица, као и многе чланке како у црквеним, тако и световним часописима. Држао је предавања у Србији и дијаспори и учествовао у многим радио и ТВ емисијама.

О свакој од његових до сада објављених књига може се рећи много. Овом приликом ћемо цитирати шта је о њима рекло неколико угледних књижевних зналaca.

О *Анђелима звериње куће*, Божидар Вујић каже: „Књига исповедне прозе протојереја Саве Б. Јовића (кога је 1980. године ухапсила комунистичка полиција, а режимски суд након „истраге“, осудио, по чл. 133 КЗ СФРЈ, првобитно на шест, а затим на пет година робије), прича је о страдању и понижењу човековом, о настојању да се кроз људско понижење, унизи Господ наш, Творац и Избавитељ.“

О *Зайисима из зеничке шамнице* Љиљана Шоп каже: „У овој књизи теку као пролећни потоци приповести о Гилету, Јози Емигранту, Копилану и Селвиду Дрвосјечи. То су узбудљиви психолошки медаљони, приповетке у класичном смислу те речи, исповести људи који су препуштени себи самима и равнодушности друштва које их кажњава, не удубљујући се у случајеве и њихову непоновљиву индивидуалност.“

Професор Раствко Јефтовић закључује да је књига о Саве Јовића *Кроз босански ојањ* „прва књига на српском језику о последњем ратном сукобу, деведесетих година прошлог века, у Босни и Херцеговини. Попут сваког великог писца, отац Саво Јовић успева да и у најситнијем детаљу представљања тих ратних пустошења и трагова рата у

људима пронађе оно дубинско, универзално, пронађе идејност која наткриљује пролазност.“

За књигу *Свишање у Јредвачер* је др Ратибор Рајко М. Ђурђевић каже да је она „једно моћно дело, роман-новела о спасењу људске душе, која по дубини захвата и свељудском значењу се може упоредити са егзистенцијалном и психолошком дубином Достојевског у његовим најзрелијим романима. Прота Саво је насликао велико платно не само српског човека већ и општечовечанског доживљаја. То је велика литература светског реда. Талентовани уметник и свештеник су се ујединили у овом великому књижевном делу.“

Док протојереј-ставрофор Хаџи Љубодраг Петровић за књигу *Хриштосавац Михајло Путин*, каже: „Читајући ову књигу разумећемо да је Михајло Путин био сигуран у свему, јер је знао своју меру, преbroјао своје таланте, умножио их и послужио Богу и човеку. Прота Саво Б. Јовић, говори о њему као научнику, али пре свега као човеку вере, који је Богом даним умом, срцем и великим талентом откривао Истину горећи вером за Христа, кога је свим својим бићем волео и целог живота сведочио.“

Проф. др Предраг Пузовић констатује да књигом *Свети Историјевник Варнава Ейсикой Хвостански* прота Саво описује „једну од бројних жртава безбожне комунистичке власти, и каже: ‘О њему је до сада објављен мали број радова, углавном у часописима који су излазили у Америци.’ Свештеник Саво Јовић прихватио се захвалног и тешког посла да о њему напише што је могуће потпунију студију. Резултат тога истраживачког рада је до сада најпотпунија студија о овоме свештеномученику Српске Православне Цркве.“

О књизи *Ушамничена црква (Страдање свештенства СПЦ од 1945. до 1985. године)* Антоније Ђурић каже: „Странице ове потресне књиге, овог сведочан-

Фото: Ђакон Драган С. Танасијевић

Фото: Рајко Каришић

Фото: Рајко Каришић

ства наше свеопште и свевидеће несреће, испуњене су речима: смрт, тамнице, мучилишта за свештенике и монахе, пламен и крамп за храмове. Свака је реченица у овој књизи потресна, а уз свако име страдалника аутор наводи све оне ужасне призоре мучења и убијања. Овом књигом он је свим жртвама комунистичке тираније исплео мученички венац славе.“

За књигу *Етничко чишћење и културни геноцид на Косову и Метохији* Митрополит Амфилохије каже: „Ова књига представља само једну од страница страдалне косовске свете књиге, на којој је исписана драматична и голготска историја косовско-метохијских Срба и њихове Цркве послед-

њих шездесет година, од 1945. до 2005. године. Из ових докумената очевидно је и јасно да данашња етничка и свака друга неравнотежа на овом судбинском европском простору није последица природног процеса и здравог историјског развоја, него перманентног насиља, изгона, отимања и уништавања српског народа, његових светиња и добра.“

После примања награде, прати Саво је изјавио да је она један од мелема свима онима који су страдали за истину, а које је описано у својим књигама, и да ће и ова награда бити подстрек у даљем заузимању за очување ћирилице, која се на жалост, у Србији, још увек прогони.

Олга Стојановић

У манастиру Свети Прохор Пчињски

Конак у пламену: фото: Епархија врањска
(www.eparhijavranjska.org)

Горео Краљев конак

Пожар је гасило 19 ватрогасаца из Врања, Бујановца, Сурдулице и Трговишта. Манастир има хидратантну мрежу, али она није била у функцији.

Манастир Свети Прохор Пчињски се налази на шумовитим обронцима планине Којјак, на левој обали реке Пчиње, у близини села Кленике, 30 километара јужно од Врања. Према предању, подигао га је у 11. веку византијски цар Роман Диоген у знак захвалности Светом Прохору Пчињском, који му је прорекао да ће постати цар. По окончању Кумановске битке, 1912. године, краљ Петар I Ослободилац почeo је градњу великог конака у северозападном углу порте, на месту такозваних Нешиних зграда, одмах до главне капије. Управо прошле године, обележена је стота годишњица изградње Краљевог конака.

У пожару који се разгорео у понедељак, 27. јануара 2014, ујутру и који је гашен све до наредног дана увече, начињена је озбиљна материјална штета.

Епископ врањски Пахомије рекао је тога јутра да је све учињено да се пожар одмах угаси. У изјави за црквени Радио Искон нагласио је да је пожар на кровној конструкцији зграде Краљевог конака приметио настојатељ манастира Прохор Пчињски, који је заједно са гостима манастира покушао да га угаси користећи противпожарне апарате, али није успео јер се ватра брзо ширала – „на жалост због ветра и суве грађе у крову конака, пожар се врло брзо ширио и захватио је цео кров“. Како је овај манастир споменик културе од изузетног значаја за државу Србију, Владика Пахомије је потврдио да је о пожару обавештен Републички завод за заштиту споменика културе.

„На жалост, обнова конака је скоро била завршена и ове године требао је да буде у потпу-

ности приведен намени“, рекао је Преосвећени том приликом.

У тренутку избијања ватре у конаку је било педесетак монаха и верника окупљених поводом прославе и обележавања празника Светог Саве. Сви су у време евакуисани те није било повређених.

Командант ватрогасног батаљона Врање Ведран Ташковић рекао је новинарима да се не зна како је избио пожар, али да су на лице места одмах стигле гранична полиција и све расположиве ватрогасне екипе, као и војска, али да се манастир налази далеко и од Врања и од Бујановца.

„Када смо стigli 400 квадратних метара крова било је у пламену“, рекао је Ташковић, наводећи да су ватрогасци успели да зауставе пожар који је захватио половину новог дела конака, али је стари део потпуно изгорео – кров, каратаван, први спрат и да је пожар стигао у приземље.

У саопштењу Епархије врањске издатом одмах након несреће се каже да су други дан након избијања пожара на лице места изашли надлежни инспектори Министарства унутрашњих послова Републике Србије заједно са општинским јавним тужиоцем како би извршили увиђај ради утврђивања узрока пожара.

Манастир су takoђе посетила и директорка Републичког завода за заштиту споменика културе Републике Србије госпођа Мирјана Андрић са сарадницима, као и директорка Регионалног завода за заштиту споменика културе из Ниша госпођа Елена Васић Петровић.

Светлана Новачић

Заштитимо православне светиње од пожара

О основним узроцима настанка пожара и активностима које су предузете у другим земљама

— први део —

Саша Бојданов

Анализа досадашњих пожара на православним објектима

Сагледавајући стање у православним објектима (првенствено старим више векова) и досадашње пожаре који су се на њима додали, може се рећи да би основне карактеристике евентуалног пожара, с обзиром на објекат који би горео и материјал који се у њему налази, биле следеће:

У самом почетку пожара би најпре дошло до појаве веће количине дима, због карактеристика горивог материјала и објекта. Од појаве почетног дима до појаве пламена и ширења пожара може проћи од неколико секунди до неколико дана, а што зависи од материје која је почела да гори. На пример восак, свеће, папир, дашчице, крпе, и сл. почеће да горе пламеном већ у првом минути пожара, док ће греда у димњаку можда данима тињати. Пожар са брзим ширењем пламена се може очекивати код упале завеса, одежди и сличног материјала а нарочито код паљења запаљивих течности и гасова. Искуство код пожара у оваквим објектима указује на чињеницу да ће доћи до појаве велике количине дима, која ће отежати како гашење тако и евакуацију људи и материјалних добара.

Развој пожара можемо поделити на више периода. Први период је период тињања и жарења и може трајати и неколико дана. Други период траје 4 до 5 минута од појаве пламена. У овом периоду долази до ширења пламена и повећања температуре до 400–500 °C. Трећа фаза траје 15 до 20 минута од појаве пламена и тада температура расте до 800 °C. Уколико би пожар измакао контроли и захватио преостали део објекта, после 2 до 3 часа температура би достигла свој максимум за овакве објекте, а то је око 1100 °C, а уколико горе и нафтни деривати, онда би износила и до 1200 °C.

Пожар у Хиландару је трајао скоро 6 часова, а многобројне греде су тињале данима после пожара.

На основу поделе пожара према врсти гориве материје у манастирским објектима су могући следећи пожари:

— Пожари класе А (чврсте материје – дрво, гума, восак, хар-

Гашење пожара у манастиру Светог Прохора Гчинског, 28. јануар 2014. г. (фото: Епархија врањска)

тија, пластика, електричне инсталације и уређаји);

— Пожари класе Б (запаљиве течности – нафтни деривати, боје, лакови);

— Пожари класе Ц (запаљиви гасови – ацетилен, ТНГ).

У случају православних манастира, нужно је првенствено уклонити све потенцијалне узроке пожара и сав вишак запаљивог материјала. Пошто је практично немогуће спречи-

ти појаву пожара, неопходно је осмислiti, пројектовати и извести такав систем заштите који ће регистровати настанак пожара у почетној фази како би се одмах по откривању приступило гашењу. Потребно је регистровати пожар у првим тренуцима његовог настанка, а најкасније га угасити у другом периоду, 4 до 5 минута после појаве пламена. После овог периода настаје пожар који се тешко гаси и постаје велика опасност, како за људе, тако и за материјална добра. Досадашња искуства су показала да се пожар у најкраћем временском интервалу пребацива на кровну конструкцију и тавански простор, што је неминовно доводило до уништења објекта. Отежавајућа околност је та што се у годинама обнове низа манастира и цркава у таванском простору постављала лако запаљива хидроизолација, која је само још више распиривала пожар дрвене конструкције тавана. Код великих манастирских конака није извршено препретеживање у противпожарне секторе. Постоји још велики број недостатаца који ће бити детаљније разрађени у другом делу текста. Због оваквих околности, нужно је да сваки манастир има потребну опрему и средства за гашење пожара. Јудство мора бити обучено да само угаси пожар у првој фази његовог развоја, јер се на интервенцију ватрогасне јединице не може рачунати због удаљености и неприступачности објекта.

Детаљном анализом пожара у манастирима и црквама у Србији се нико не бави. Једино се у оквиру МУП-а Србије води статистика о броју пожара и евидентирају најбитнији детаљи пожара, до којих се дошло током интервенције ватрогасца и увиђаја истражних органа. МУП Србије евидентира само оне пожаре који буду пријављени подручној јединици полицијске управе. Овде морамо нагла-

сити да је реч о изузетно малом броју пожара јер се највећи део пожара уопште не пријављује. Тако долази до великог несклада у броју пожара. Искуства са терена говоре да је у протеклих 20 година најмање две трећине објекта СПЦ захваћено пожаром. Овде је реч о малим пожарима па све до највећих као што је био Хиландар и Саборна црква у Нишу. Једино се пожари већих размера пријављују. На основу незваничних података државних органа можемо видети да је у периоду од 2004. до 2009. године пријављено 39 пожара на објектима верских заједница. Овде није реч само о православним манастирима, већ о објектима свих религија на територији Србије. Број пожара по годинама је следећи: у 2004. години 7; у 2005. години 6; у 2006. години 3; у 2007. години 6; у 2008. години 8 и у 2009. години 9. Искуства са терена говоре, као што је већ наведено, да је у протеклих 20 година мањим или већим пожаром захваћено најмање две трећине објекта СПЦ. Тачну евиденцију у Патријаршији нико не води, а највећи део пожара се и не пријављује надлежним органима. У томе је и основни разлог великог несклада између броја пријављених пожара и стварног стања.

Према незваничним подацима државних органа највеће последице, у виду потпуног материјалног оштећења верских објекта, настале су у **намерно изазваним пожарима**, којих је и било највише. У посматраном периоду забележено је 12 намерно иззваних пожара на верским објектима, што износи 30,76%, (у 2004. години 4; у 2005. и 2006. години по 1; у 2007., 2008. и 2009. години по 2).

Непажњом и нехайтом изазвано је укупно 8 пожара на верским објектима, што износи 20,5%. (у 2004., 2005., 2006. и 2008. години по један, у 2007. години 3, и у 2009. години 1). Углавном се

потребно је регистровати пожар у првим тренуцима његовог настанка, а најкасније га угасити 4 до 5 минута после појаве пламена. После овог периода настаје пожар који се тешко гаси.

радило о непажњи при паљењу траве на отвореном простору у близини верских објекта (два пожара) и непажњи приликом коришћења пећи на чврсто гориво (два пожара). Остали пожари су изазвани складиштењем запаљивог материјала поред прегрејаног димњака, немарно баченим опушком, употребом импровизованог вентилатора поред лако запаљивог материјала и неопрезним коришћењем отвореног пламена.

Затим по броју следе пожари на верским објектима у којима је узрок кратак спој на електричној инсталацији, преоптерећеност електричних проводника и **неисправна електрична инсталација**. Догодило се укупно 8 пожара са овим узрокима и то: у 2004., 2005. и 2009. години по 1 и у 2008. години три пожара). Карактеристичан пример је пожар који се, услед прегрејаности електричних проводника, догодио у јануару 2005. године, у селу Метриш, општина Зајечар, на објекту православне Цркве Светог Архангела Михајла, која је у потпуности изгорела.

Ошвереним пламеном свеће изазвана су три пожара, што износи 7%, (у 2004., 2008. и 2009. години по један).

Атмосферско прањење је такође изазвало три пожара у наведеном периоду и то: у

Последице скорашињег пожара у конаку манастира Св. Прохора
(фото: Епархија врањска)

2005. години 1 пожар а у 2009. години 2 пожара.

Забележен је један пожар у коме је узрок **консрукциони недостатак димњака**, који се догодио у марту 2005. године, у насељу Раковац, општина Беочин, у старом конаку православног манастира Раковац, при чему је изгорело поткровље свим стварима.

У једном пожару је узрок био **неисправан вентилациони систем у просторији за паљење свећа**, који је био обложен минералном вуном, кроз коју је пролазио кабл електромотора, а додатно се 2009. године у Шапцу, у православној Цркви Светог Петра и Павла.

У пет случајева (12,8%) узрок пожара у верским објектима је остао **неузврђен**.

Истраживања у технички најразвијенијим земљама

У технички најразвијенијим земљама света (САД, Немачка и сл.), после низа пожара на верским објектима, извршена је анализа насталих догађаја и предузете су одређене мере на пољу заштите од пожара верских објеката.

У ВФДБ (VFDB) часопису бр. 4/87 (бави се проблемима заштите од пожара у Немачкој), на веома сликовит начин је из-

вештавано о заштити од пожара у меморијалним зградама, музејима и црквама. Овде се мора напоменути да се извештај односи искључиво на пожаре у црквама, док се манастири, односно конаци не помињу. Низ пожара који се додатно седамдесетих и осамдесетих година прошлог века у црквама широм Немачке утицао је на то да се изврши анализа стања заштите од пожара у црквама и уграде опрема и средства за гашење пожара. Проучавања су показала да су у пожарима који су се додали у црквама, највише страдали торњеви и кровна конструкција цркава (углавном изграђени од дрвета), а да је највећи проблем за евакуацију људи, али и само гашење пожара, представљао густ дим који се увек јављао. У највећим црквама Немачке осамдесетих година прошлог века утвђени су системи за дојаву пожара, системи за гашење пожара и снажни вентилациони системи који омогућавају брзо избацивање великих количина дима, који се увек јавља приликом пожара дрвених елемената у старијим црквама. Утвђена је сува спринклер инсталација, са посебним положајима млаузница, управо због чињенице да вода може нанети велику штету старијим објектима од непроцењиве

вредности. Више него позната, немачка педантност и економичност ставља до знања да је утврђивање комбинованих уређаја за дојаву и гашење пожара и система за одвођење дима неопходна када су у питању цркве старе више векова, јер је финансијски трошак за њихову утврђивању много мањи од (непроцењиве) вредности објекта и верско-културних добара који се у њима налазе. Идеја за утврђивање савремених средстава заштите од пожара потекла је од свештеника Фон В. (Von W.) који у тексту наводи веома детаљ, а то је да му је требало јако пуно времена и напора да увери црквене великородостојнике и надлежне државне институције у неопходност заштите од пожара и издавање великих новчаних средстава за куповину опреме.

У САД је FEMA (Federal Emergency Management Agency) објавила податке о истраживању низа пожара, који су се додали на верским објектима у САД. Сваке године око 1300 цркава пријави пожар. Просечна годишња штета од пожара је износила око 38 милиона долара. У пожарима је годишње просечно 5 лица губило живот, а 25 било повређено. У 25% пожара узрок је била намерна паљевина. На другом месту (17%) су електрични уређаји и електрична инсталација. У црквама нису примењивани прописи заштите од пожара, па 65% цркава није имало систем за откривање пожара, а 96% није имало спринклер систем за гашење пожара. У пожарима су највише страдали дрвени елементи цркава и то на крову и зидовима цркве. Истраживања у САД такође указују на чињеницу да верски објекти нису адекватно заштићени ни у најразвијенијим земљама света, а да су приметне сличности што се тиче узрока пожара и оштећења објекта.

— наставиће се —

– Теологија и култура у дијалогу (4) –

Сусрет са антиком

Протојереј Александар Михаиловић

Приликом сусрета са антиком, оци Цркве обратили су јој се са љубављу, говорећи њеним језиком, тј. језиком епохе у којој су живели. Познавали су философију, науку, митологију, религију, законодавство, користили философске појмове, преображавали њихов садржај, преводећи дух Јеванђеља савременом поколењу.

Јелински етос је поимао Бога као трансцендентно Једно у којем се све нужно уједињује, након чега вечно мирује у непокретности, изван материје, времена и света, који представљају деградацију у коју падају појединачна бића јер својим покретом (кретањем) нарушавају вечну хармонију. Свет је био савечан Богу који је сам (политеистичка митологија није у потпуности изражавала философско схватање по којем постоји врховни Бог – нужност, коме се сви богови покоравају). Човек је постојао, али не као конкретно биће, већ као идеја у вечном свету идеја који у цикличном времену увек мења своје форме постојања. Философија није могла да замисли Бога који улази у историју, узима тело и за савршенство поставља крај светског процеса у који бића тек треба да доспеју.

Хришћанство је проповедало Бога који је постао човек, страдао, умро и васкрсао, обећавши свима васкрсење тела. Свет и човек су створени, нису нужни, могли су и да не постоје, материја је почаствована, време линеарно и као такво оставља могућност стварања нових вредности. Слобода тако постаје нова категорија. Човек, као такав, имао је назначење да слободно,

у сарадњи са Богом, ствара нови свет по узору на онај који ће доћи – Царство Божије.

Приликом сусрета са антиком, оци Цркве обратили су јој се са љубављу, говорећи њеним језиком, тј. језиком епохе у којој су живели. Познавали су комплетно наслеђе (философију, науку, митологију, религију, законодавство...), користили философске појмове, преображавали њихов садржај, преводећи дух Јеванђеља савременом поколењу.

Оци Цркве уочили су слабост ове културе чији су надахнујући садржаји временом пресадли. Стара ера исцрпља је своје могућности, излаз се није на говештавао, а крај се ближио. Због свега, Црква се критички поставила *vis-à-vis* овој култури, ушла у стваралачки дијалог и предложила алтернативу. Сви позитивни аспекти нове културе усвојени су и преображенi, док чистота Јеванђеља није доведена у питање. Црква, дакле, није препустила другима да се умешају, нити се повукла у „мирни“ торсокак, већ је одговорно и брижно ступила у стваралачки однос са стварношћу у којој је живела. Обратила се човеку свога времена, његовим речником. Стало јој је да истина Јеванђеља буде прихваћена од

свих, односно да „загрли“ све аспекте постојања. Оци Цркве добро су познавали актуелне токове свога времена, наслеђе културе у којој су живели, те су их позитивно користили за изражавање свеобухватне истине. На тај начин, постепено, стара паганска цивилизација која је свирепо прогонила Цркву преобразила се у хришћанску Византију, моћни расадник културе другим народима. Не треба посебно истицати да је тадашња Црква утицала на христијанизацију и покрштавање суседних „варварских“ народа, као и на културне токове у „варварској“ Европи.

Црква се током „улажења у културу“ држала става да сваку локалну културу треба прихватити са свим њеним особеностима и карактеристикама, искључујући само оне елементе који су пагански и супротни духу Јеванђеља. Ово начело је примењивано при христијанизацији суседних народа. Библијски и литургијски текстови преводе се на различите језике, што доприноси стварању нове црквене заједнице. Идентитет и интегритет народа нису укидани преношењем јеванђелског духа, јер је сматрано да је Христос значајан за све људе, те да не постоји место, народ и раса у

коју се Он не би поново уселио и прихватио је као своју.

Најочигледнији пример је христијанизација Словена за време Патријарха Св. Фотија (IX в. по Хр.) и Св. Кирила и Методија које је Црква назвала равноапостолним. Њихов став изражен је у Кириловом обраћању латинском свештенству, које се противило превођењу литургијских књига на словенски језик, а које је гласило: „Како се не стидите да прихватате само три језика и да кажете да су други глупи и неми... Ми зnamо да постоје многи народи који читaju књиге и поју Богу на својим језицима: Јермени, Персијанци, Авазги, Иберци, Сугдеји, Готи, Авари, Турци, Хазари, Арапи, Египћани и други.“ О значају борбе Св. Кирила и Методија за христијанизацију и покрштавање Словена, као и о плодовима и резултатима те борбе, не треба посебно говорити.

Византија, као преображенјелинска цивилизација, током ширења хришћанства била је заинтересована за преношење оних тековина које је изнедрило јеванђелско надахнуће. Трагови су остали уочљиви у најувршијим дometима сликарства, архитектуре, музике као и у посебном, препознатљивом етосу и стилу византијске мисли и духа. Подсетимо се само.

У архитектури стоји јединствено светско чудо – велика Црква Свете Софије (=Премудрост =Христос) у срцу Ромејске империје – Константинопољу, Цариграду, коју је подигао цар Јустинијан I (532–537), чији су пројектанти Антемије и Исидор. Потребно је ући у њу и доживети њено купање у светлости која није од овога света.

У сликарству, прелепи мозаик Христа – Мудрости у истој цркви, читав низ непоновљивих фресака и икона Богородице, светитеља, ратника и царева, широм византијског света. Поезија и музика такође. Химнографији су

оставили трајни печат у богослужбеним стихираима које прослављају славу Божију и величанство оваплоћеног Бога Христа у литургијским напевима.

Друштвена и политичка сфера живота била је, такође, обухваћена јеванђелским и литургијским духом, јер Византинци нису делили свет на духовни и материјални, већ су га доживљавали и посматрали целовито, као Божији, са пуним поштовањем материје, времена и историје, те им је стало да се Царство Божије, блаженство раја и блистање славе Божије, прошире на поредак града и империје, због чега су византијски цареви целокупни политички живот доводили у тесну везу са црквеним устројством.

Величанство и сјај Византије прешли су у Србију још пре времена Св. Саве, што је оставило трага, али тек његовом делатношћу култура у Србији попримила је јачи христолошки и литургијски акценат. Неподељени, целовити етос ромејске верзије универзалног јеванђелског духа пројектовао се у Србију, окупавши је нествореном светлошћу Царства Божијег. Стара ранохришћанска начела о поштовању културе која се христијанизује сачувана су и у време Немањића, када је преображено све што је затечено, на библијски и апостолски начин. Тако се о слави Божијој певало на српском језику из преведених литургијских књига, у црквама које су имале елементе домаћег архитектонског колорита, док је поезија писана византијском ритмиком српског садржаја, те су тако формирани: аутентична средњовековна књижевност, архитектура, музика, мисао, етос, менталитет, дух, идентитет, дубоко библијски, јеванђелски, хришћански и литургијски, или „српског стила и искуства“. Такође, по моделу и узору на Византију, целокупни друштвени и поли-

Свети Јустин Философ и истворочки песник Хомер, новији ходопис, манастир Велики Метори (фото: www.orthodoxchristianity.net)

тички живот остао је у спрези са Црквом као њеним саставним елементом. На тај начин процветала је култура у Србији као нешто потпуно ново и непоновљиво. Најречитији сведоци били су Св. Симеон (Немања), Св. Сава и царска лоза Немањића, њени најаутентичнији и најблиставији представници.

Формирање културе био је иноваторски чин јер су створене нове вредности, поникли нови светови и оригинални прототипови. Свака имитација и копирање били су супротни духу Јеванђеља. Наслеђен је стил раних отаца Цркве који су градили стваралачке мостове са свим аспектима стварности, ступајући у критички дијалог и нудећи алтернативу. Дух ширине, поштовање различитости и толеранција представљали су аутентична начела инкултурације. Византијски космополитизам није негирао националну различитост, него је, штавише, подржавао и афирмисао еманципацију, развој и очување идентитета народа којем се преносило Јеванђеље. Тако је тај народ постајао народ Божији, што се додатило најпре Јелинима, Србима и свима који су примили хришћанство посредством Византије.

— наставиће се —

– 1150 ГОДИНА ПОСЛЕ МИСИЈЕ СВ. КИРИЛА И МЕТОДИЈА –

Црквенословенски језик у савременој комуникацији и мисији Цркве

(трети део)

гр Ксенија Кончаревић

Да бисмо адекватније прогнозирали могућности за опстанак црквенословенског као богослужбеног језика унутар СПЦ, било нам је битно и да утврдимо и колико су верни навикнути на њега (да ли га осећају као „стрено тело“ на богослужењима или природни саставни елемент њихове атмосфере, да ли су способни да рецепцију црквенословенског текста врше по аутоматизму, ослањајући се на већ постојеће језичко искуство), опет по њиховој властитој процени.

Из нашег узорка већина испитаника (376 или 69,2%) своју навикнутост на црквенословенски језик квалификује као „потпуну“, следи делимична навикнутост (130, одн. 26%), док је ненавикнутост изразито ниска (21 испитаник или 4,2%). Као што смо претпоставили, ова димензија у најтешњој је корелацији са показатељима активности у црквеном животу: најмање су на црквенословенски језик навикили испитаници који најређе присуствују богослужењима (47,6%), не причешћују се (44,4%) или се најређе причешћују (20%), не обављају никакве активности у храму или парохији (76,2%), нити су активни у читању духовне литературе (37,5%). Такође су најмање навикили на традиционални богослужбени језик средњошколци (12,2%) и они који не

владају руским језиком (5,1%). Веома је индикативан налаз да узраст испитаника не стоји у корелацији са њиховом навикнутошћу на црквенословенски језик, јер је већина испитаника – како млађих тако и старијих – потпуно навикла на овај језик; штавише, проценат потпуне навикнутости највећи је код најмлађе групе испитаника – годиште 1980. и млађи (75,6%), док се код осталих узрасних категорија креће између 60 и 70% (64,3% за 1949. годиште и старије, 65,8% за особе рођене између 1965. и 1979, 69,4% за годишта 1950. до 1964). Најзад, као што смо и очекивали, навикнутост на црквенословенски језик у непосредној је корелацији са варијаблом „теолошко образовање испитаника“ (82,8% теолога и 56,3% нетеолога сматра да поседује потпуну навикнутост на црквенословенски језик). Можемо, дакле, закључити да се навикнутост на црквенословенски језик повећава са активношћу у црквеном животу, тако да и овај налаз потврђује претпоставку о преференцији савременог стандардног језика у категорији неофита. Са овим је у вези и налаз да би богослужењима на српском језику најрадије присуствовали испитаници који нису навикили на црквенословенски језик (52,4%).

За наше испитивање било је од значaja и да се утврди префе-

ренција традиционалног или савременог стандардног богослужбеног израза код испитаника. Кумулативно, за преференцију богослужења на црквенословенском језику изјаснило се 104 испитаника (20,8%), на српском језику приближан број – 100 (20%), док већина (286 или 57,8%) најрадије присуствује богослужењима са комбинованим језичким изразом. Када је реч о испитаницима који показују преференције према црквенословенском језику, они су у највећем проценту из Београда (24,2%), након чега следе верници из српских земаља (23,1%) и из ује Србије (16,9%), а нема их међу испитаницима из дијаспоре, док би богослужењима на српском језику присуствовало најмање испитаника из регије „Београд“ (12,1%). Омиљеност црквенословенског богослужења најизразитија је, као што се могло и очекивати, међу филозомима (46,7%) и нетеолозима са високим и вишним образовањем (24,1%), док су теологи, и поред поседовања одговарајућих лингвистичких компетенција, на трећем месту са 18,3%. Преференција црквенословенског језика расте са узрастом (најизразитија је код 1949. годишта и старијих – 35,7%, следе генерације 1950–1964 – 25%, 1980. и млађи – 20%, а најмање је код анкетираних рођених између 1965. и 1979 – 18,5%). На-

помињемо, међутим, да су и по регионалном, и по образовном, и по узрасном критеријуму преовладали испитаници који преферирају комбинацију два богослужбена израза. За српски језик изјашњавају се првенствено теолози (24,7%) и средњошколци (23,2%), испитаници рођени 1980. и млађи (26,7%), Срби из дијаспоре (44,4%) и изван Србије (24,7%). Можда је најмање очекиван налаз у вези са преференцијом богослужбеног језика код испитаника који имају чин у Цркви и за које смо претпостављали да ће, с обзиром на своје образовање, објективно највиши степен владања црквенословенским језиком, богослужбену праксу и значај у црквеној структури, имати конзервативан став: међу њима, међутим, највећа је популарност комбинованих (56%), а следе богослужења на српском језику (28%). Овај налаз објашњавамо претпоставком да су теолози и свештеници поменуте одговоре дали не само из личне перспективе, него пре свега из перспективе мисионарских потреба Цркве; поред тога, свакако да је оваквом опредељењу допринала и њихова упућеност у садржај богослужбених књига, из које је проистекла свест о томе шта верници пропуштају уколико не разумеју њихов језички план.

Који квалитети црквенословенског језика долазе до изражaja у масовној рецепцији данашње генерације верника? Постоји ли и данас социокултурни стереотип о светости било ког богослужбеног језика и посебно традиционалног? Да ли црквенословенски језик више плени својим лингвоестетичким квалитетима (певљивост, милозвучност) или објективним параметрима (адекватност исказивања богословских садржаја, изражена симболичка функција, функционисање у својству кохезионог фактора са другим словенским православним црквама)?

Однос према светости језика у свести савремених верника, како показују резултати анкетирања,

Свети Седамчиленици (Св. Кирило и Методије са ученицима),
Манастир Свети Наум, БРМ (фото: www.wikimedia.org)

радикално се разликује од средњовековних гледишта (о приписивању атрибута светости црквенословенском језику у средњовековној словенској култури в. Б. Успенский (1996, *Избранные труды*. Т. 1. *Семиотика истории, Семиотика культуры*, Москва: Языки славянской культуры, 29–58): највећи број испитаника, потпуно у духу модерног теолошког виђења ове проблематике, сматра да ниједан језик не може бити свет по себи (347, одн. 69,4%), премда неочекивано велики број њих (132, или 26,4%) приписује атрибут светости црквенословенском језику (за српски је овај атрибут везан у свести само код 5, или 1% испитаника). Испитаници који се баве теологијом на ово питање одговорили су неочекивано: чак 42,4% од укупног броја анкетираних који приписују атрибут светости црквенословенском језику је из поменуте групе. Међутим, од укупног броја свих анкетираних сврстаних у категорију „теолози“ (219), већина (157, одн. 71,7%) је мишљења да ниједан језик није сам по себи свет. Приметили смо и то да се проценат приписивања атрибута светости црквенословенском језику повећава са степеном владања руским језиком (30,4% из категорије активних корисника руског језика и 28,4% из категорије пасивних афирмавитно се изјашњава у прилог светости црквенословенског језика). Када је реч

о корелацији ове са варијаблом „степен стручне спреме“, уочили смо да највећи број испитаника који приписују атрибут светости црквенословенском језику припада категорији лица са средњошколским образовањем (60,6%), али то није доминантан став унутар ове скупине: највећи број испитаника са средњом стручном спремом (69,5%) сматра да ниједан језик није сам по себи свет. Упркос нашим очекивањима, у скупини лица са основним образовањем, за које смо претпоставили да услед њихове мање образованости и веће отворености за традиционална становишта могу бити склонији мистификовању језика, 57,7% испитаника априори не признаје светост као лингвистичку категорију (од оних који мисле супротно у прилог светости црквенословенског изјашњава се 38,5%, а у прилог светости српског језика 3,8%, што је уједно и највиши показатељ оваквог опредељења). Особе са високошколским образовањем такође углавном негирају светост језика по себи (57,8%, а међу онима са завршеним постдипломским студијама или докторатом наука чак 92,3%), а у знатно мањем проценту приписују је традиционалном богослужбеном изразу (24,2% лица са VII/1, одн. 7,7% са VII/2 и VIII степеном стручне спреме).

— наставиће се —

Положај детета у Цркви (6)

Пажња на грехе одраслих

Ивица Живковић

У свим генерацијама православних хришћана било је отаца и учитеља Цркве који су тврдили да најбољу заштиту деце од греха даје сам побожан живот родитеља

Виши начин православног педагошког промишљања је позив на смиривање одраслих пред децом. Духовна зрелост хришћана укључује труд на обуздавању властитих афеката и примање на себе грехова других, нарочито деце. Православни хришћанин треба да увиди свој грех и да му се супротстави приликом комуницирања са дететом. У педагогији једностраник предупређивања грехова деце од стране одраслих разоткривен је утицај протестантског култа породице, једног грађанској модела из доба просветитељства са израженим елементом секуларизације. Конструкције о светости породице, крви и тла приписивале су сакралну важност институцији васпитања, дајући одраслима осећај непогрешивости и спровођења божанског права – што је у православној хришћанској етици неприхватљива позиција.

Заштита деце од греха

У свим генерацијама православних хришћана било је отаца и учитеља Цркве који су тврдили да најбољу заштиту деце од греха даје сам побожан живот родитеља. Православно

васпитање је пре свега осталог васпитавање себе, пажња на свој грех и чување деце од себе самих. Савремена психолошка истраживања потврђују претпоставке о скоро мистичном утицају родитељског греха. Већ у самој идеји о формирању по жељних навика крије се залог скривених облика насиља према деци. Насиље се може посматрати и као стални моменат односа са децом, који се огледа у општераширеним феноменима родитељске посесивности, себичности, лицемерства и негативних очекивања.

Широк опсег аномалија у односима са децом настаје и одржава се под изговором васпитања. Тврђа да се насиље према деци догађа у свакодневном родитељском опхођењу није претерана. Сви људи су подложни греху и грех се очитава у свим људским односима. Прикривено комуницирање наслеђа првондног греха у сврху васпитавања води ка правдању и разрастању страсти код одраслих и ка поремећајима код личности у развоју. У новије време открива се запаљујућа учесталост чак и оних изразито тешких облика насиља одраслих над децом у друштву, као што су: намерно држање детета у зависности,

запостављање основних дечјих физичких и душевних потреба, екстремна контрола над животом и понашањем деце, тешко вербално зlostављање, физичко, па чак и сексуално зlostављање. Раније генерације нису могле да знају колико су честе појаве оваквих форми насиља и до колико тешких последица оне доводе.

Противљење греху

Виђење сопственог греха у православном предању често се изједначава са мисаоним подвигом „ношења свог крста“. Оно даје веродостојно становиште са којег је могуће доћи до живог и необмањивог познања Христа. Једино у благодатној разборитости самопосматрања са утврђених темеља духовног наслеђа Цркве човек може да разликује себе и свој грех, те да на основу тог разликовања увиди и смернице за савладавање греха.

Успротивити се греху код себе и своје деце могуће је једино на трагу следовања Христу и крстоносног живљења. Предуслов православног педагошког делања је распеће својстава „старог человека“ у себи, пре свега свог самољубља.

Деца у Параклису Светог Архијакона Стефана, КБЦ
Бежанијска коса (фото: www.paraklissvetogstefana.com)

Оно подразумева подношење различитих врста искушења, предузимање свих потребних трудова и одрицања, између осталог и трпљење привремених разочарања у односима са децом. Богочовечански педагошки приступ не негира људских статус деце, али узима у обзир озбиљну чињеницу греха. Православно педагошко промишљање захтева уздржање одраслих од пребрзог изналажења решења и труд на дубљем освешћивању греха и његових учинака. Такође, важно је строго раздавати грех од његовог починиоца. Однос са дететом укључује, али се не идентификује са ставом према греху који се пројављује у поступцима деце. Управо поштовање према детету захтева суочавање са зачецима страсти које прете хватањем детета у духовно ропство. Прво што одрасли могу да учине за дете јесте да не комуницирају са њим на основу греха и да се на његове нежељене поступке и речи не надовезују властитим духовним слабостима.

Борба против помисли

Да би могли да заузму духовно делатан, конструктиван и

неоптерећујући став у односима са децом одрасли морају да се упусте у тежак и дуготрајни подвиг борбе против помисли. Молитвено умно делање предупрећује и чува хришћане од оних мисаоних конструкција које их могу навести на осуду и неприхватање ближњих. Сви људи се у тој борби суочавају са вишестранним демонским притисцима и наговарањем. Демони нису јунаци хорор прича, бајки и религијске митологије, већ носиоци реалног утицаја на односе између људи, пре свега преко помисли, умног немира и негативног расуђивања. Сузбијање ових утицаја догађа се у простору и по искусству православног подвигништва, које се у овом случају не описује у категоријама монашког живота већ у условима родитељских, образовних и институционалних односа одраслих са децом.

Најпре је потребно практично духовно образовање: да људи схвате шта су то помисли, одакле извиру, које су њихове последице и како им се човек може супротставити. Не постоји човек који није подложен нападима демона, који не живи у греху и нема у себи макар неке страсти и везаности. Оно

што долази из унутрашњости човека опасније је од искушења споља. При нападу помисли, човек пролази кроз мучне фазе прихватања, отварања врата свог срца, сагласности и извршења нежељеног дела. Овде се не ради само о пуким мислима, већ о читавим сликама, представама, мисаоним конструкцијама и начинима резоновања и закључивања.

Подвигничко предање Цркве оставило нам је мноштво савета за супротстављање помислима: неизражавање и неинсистирање на помислима већ дуготрајна стрпљива и смирена борба и рад на себи, исповедање духовним оцима, труд на ослобађању од страсти, опирање негативном мишљењу са нарочитом будношћу и пажњом. Молитва је најјаче оружје којим је могуће победити нападе помисли. Она је најделотворнија када се удружи и са другим методама одбијања: презиром, избегавањем и заобилажењем, као и сећањем на пролазност заједничког живљења са децом и живота уопште.

*У следећем броју:
О вишем домућу василишта*

– О борби хришћана за достојанство (1. део) –

Детаљ Споменика српским јунацима у Крушевцу

Разлози за саможртвовање

*Архимандрит Тихон (Ракићевић)
Игумен манастира Студенице*

Расуђивање Светог Петра Александријског о мучеништву

На основу еванђелске науке, Свети свештеномученик Петар Александријски изнео је принципе хришћанског мучеништва, утврђујући да хришћани не треба да се сами предају мучитељима. Он у 9. канону наводи како су они који су то чинили „себи навукли искушење морске битке и велике буре, те

су још више и браћи (хришћанима) ‘распаљивали угљевље грешника’ (Проп. 8, 13)“, тј. отежали другим хришћанима живот. Дакле, Свети Петар каже да хришћани не треба да се сами предају мучитељима јер Господ „учи ‘молити да се не падне у искушење’ (Мт. 26, 14), и опет да у молитви говоримо Оцу: ‘И не уведи нас у искушење, него нас избави од злога’ (Лк. 11, 4)“ (Канон 9. Св. Петра Александријског). Сâm Христос се често „уклањао од оних који су хтели

да Му науде“, те често „због њих ‘није ходио јавно’ (Јн. 11, 54)“, и „када се приближило време Његова страдања, није Сâm Себе предао...“ (исто).

Господ је рекао: „Чувате се (...) јер ће вас предати судовима“ (Мт. 10, 17). Рече „предаће (вас), а не: предајте се сами“ и „изводиће вас“ (Мт. 10, 18), дакле „‘водиће вас’ (...) а не: сами себе водите“ (исто). Још је рекао: „А кад вас потерају у једном граду, бежите у други“ (Мт. 10, 23), „јер не жели да се

ми сами предајемо“ да зликовци тиме нимало не принуђујемо „да се већма ражешћују“. Петар Александријски каже да „пазимо на себе (...) ‘да не допаднемо у искушење’ (Мт. 26, 41)“ (исто).

Мотив за овакво поступање јесте љубав, како према браћи хришћанима тако и „према самим непријатељима“ – да их не наводимо да чине зло. Коментаришући поменути канон, Владика Атанасије (Јевтић) је написао да хришћани „не треба да буду ‘провокатори’“.

Горе речено спада у традиционално хришћанско учење.

Расуђивање Блаженог Августина о саможртвовању

Свети Августин, око 410. године, у свом најпознатијем делу *Држава Божја*, бави се проблемом саможртвовања хришћана. Између осталих, један од разлога да се он позабави овом темом је био и неопходност суочавања са веровањима (и учењима) јеретичке секте донатиста од којих су неки били толико одушевљени мучеништвом да су намерно изазивали власти у нади да ће их ови погубити.

Осим овога, у поменутој књизи Августин износи своје ставове о поступцима хришћана који су били жртве силовања. Тек су са Августином потпуне импликације хришћанског морала на ову тему постале са свим јасне. Он је одлучан да не треба платити животом да би се избегло силовање зато што у таквом случају жртва није ништа сагрешила, као што не би сагрешила да јој тај насиљник сломи руку или ногу. Августин теши и велича оне хришћанке које су овакву муку издржале, спремно поднеле. Храбро је и благородно да онај који пати

Недавно је у *Православљу* (бројеви 1118–1121) објављен фельтон о животу и страдању ученице Медицинске школе у Крушевцу Милице Костић.

Њено житије изложено је у књизи *Борба за достојанство*. Храбро држање ове девојке, тј. њено упорно одбијање да буде силована макар по цену живота, повод је да дубље сагледамо понашање многих хришћана у критичним ситуацијама. Тиме и да укажемо на неухватљивост граница људске слободе.

до kraja животa, sa strpljeњem, понесе неправду чести- то и са вером у љубав Божију. Ово трпљење је благословено чак иако ова неправда изгле- да претерано тешка. Поменуто трпљење се може поредити са strpljeњem светих мученика који су „понели своје страда- ње“, тј. сведочење.

Са хришћанске тачке гледи- шта, неприхватљиво је само- убиство због погрешног схва- тања да насиље над телом има за последицу губитак части и угледа, без којих се живот сматра немогућим. Овакав став би био заблуда. Августинови ставови су изложени у књизи *Држава Божја* и њима је Црква давно, на најбољи могући начин, решила питање односа између стида и разума. „Света воља“, докле год остаје чврста и неуздрмана, јесте оно што чини да тело постаје свето, те никакво насиље над телом ду- ши не одузима чедност. Зато- ченом и савладаном телу на- силно не може бити одузета чедност, јер је чедност душевно добро. Августин, dakle, го- вори да се „девичанство душе“ налази не у телу, већ у срцу и, према томе, не прихватајући вољом и не жељећи срцем, мо- гуће је да се очува девствена и неокалана душа и после на-сиља над телом. Захваљујући

духовној истрајности „и тело заслужује посвећење“. Ово његово размишљање, осим што је и логично, јесте и давно при- знато од стране Цркве.

Ипак, морамо и поменути историјски контекст због кога Августин потенцира ове ставове. Он је добар део књиге *Држава Божја* посветио проблему зlostављаних хришћана управо због трагичних збивања која су претходила. Рим је прет- ходно, августа 410. године, заузет и опустошен у најезди варвара Визигота под Алари- ховим вођством. Управо овај догађај спада у главне разло- ге који су подстакли Аурелија Августина, Епископа Ипона у Африци, да напише ово чувено дело. У њему се труди да утеши жртве после срамоћења које су претрпели у заточеништву, да их убеди да анулирају трауму силовања. Ту каже: „Нећемо се толико бринути да туђинцима дамо одговор колико да уте- шимо наше“ (тј. хришћане).

И Августин сматра да се у оваквој ситуацији треба бранити од напасника и да се у тој одбрани сме изгубити и живот, иако жртва није дужна опира- ти се до смрти. Опре ли се до смрти, постаје мученица.

Рекли смо да је Августин одлучан да не треба платити животом да би се избегло си-

На ову тему озбиљно је одговорио Патријарх Павле, док је био Епископ рашко-призренски. Повод за његово писање је страдање племените девојке, ученице, Милице Костић.

ловање. Међутим, он није себи толико давао за право да би се супротставио уверењу народа, који је већ онда неке девојке, које су поступиле попут наше Милице Костић, поштовао као свете мученице. Дакле, и сам Августин је био приморан да прихвати могућност изузетка. У његово време Црква је разне хришћане, који су пострадали под сличним условима, званично препозната као мученике. Он у 26. глави пише како су се „честите жене (светице) у време прогона, настојећи да умакну непријатељима своје чистоте, бацале у реку која их је односила и скончавала им живот. Иако су тако умирали, ипак се њихова мученичка светилишта (грбови) у свеопштој Цркви с крајним поштовањем посећују.“ Даље каже: „О тим женама не усуђујем се дати било какав непромишљен суд. Да ли је божански ауторитет помоћу вере достојних сведочанства (уп. 1 Кор. 2, 11) саветовао Цркву да тако прославља успомену на њих, доиста не знам, али је могуће да је тако.“ Овде је Августин опрезан како се не би огрешио о оно што је можда урађено „по Божјем налогу“ и у *искорност* волији Божијој. Бојећи се да грешком не „оптужи смртну побожност“, Блажени Августин каже да не присваја право да суди ономе што је њему скривено.

У таквим случајевима овакву хотимичну смрт хришћански Оци тумаче као свету жртву. Као што смо видели, Августин предлаже став, да допуштање таквог дела од стране Бога представља изузетак. Овакви примери су изузетно ретки, те нису правило.

Дакле, прво Августиново размишљање је логично, широко прихваћено, признато и благословено. Природно је да ономе ко не може да се брани једино преостаје да трпи. Он

тада, подносећи невољу, успева да сачува живот, али истим *штрељењем стасава и душу своју* (види: Лк. 21, 19). Међутим, људска личност није овим ограничена. И Августин и Црква поштују слободу човека и преко ове границе. Шта ако неко воли живот и жели да живи, али при том неће да дозволи да му други учини насиље, да га други употреби као неку ствар – ни по коју цену?

Достојанствено у смрт

Постоје примери у историји ране Цркве да свесно жртвовање никако није сматрано за самоубиство, него за мучеништво. Јевсевије Кесаријски у осмој књизи своје *Црквене историје* описујући страшне муке и гоњења које су трпеле хришћанске жене и девојке за време владавине императора Максимина у Антиохији, говори да су се оне радије предавале смрти него препуштале тело своје обешчашћењу. Овакви поступци су сматрани као славни подвизи у Христовој Цркви. Он, говорећи о онима који се жртвоваше за веру „на свакојаке начине“, каже:

„...Поједини мученици, пре него што ће бити ухваћени и баћени у руке непријатеља, бацали су се са кровова кућа. Такву су смрт сматрали ослобођењем од сировости безбожника“ (*Црквена историја*, VIII, XII, 2).

Јевсевије говори о страдању честите Аполоније, девојке ко-

ја је била већ у годинама. Њу су незнабоши после батинања, поломљених вилица, довели пред наложену „велику ватру пред градом у намери да је живу спале у случају да се јавно не одрекне Бога. (...) Она се, међутим, брзо помоли Богу и, мало се измакавши, баци се у ватру те изгоре“ (*Истио*, VI, XLI, 7).

Познато је да су римски императори и римске власти прогањали не само мушкице, већ и хришћанске жене и девојке које су се истицале својом преданошћу Христовој вери. У то доба било је више случајева да су поједине жене и девојке хришћанке, бежећи од гонитеља-насилника, да би спасиле своју женску част од тирана, одузимале себи живот. Скакале су у воду или провалију и тим су поступком заслуживале част мучеништва.

Јевсевије наводи неколико случајева светица које су вољно и свесно страдале да не би доживеле срамоћење од незнабоџаца. Он, као и Златоуст, похваљује овакве поступке. Осим њега, о оваквим случајевима похвално се изражавају Свети Амвросије и Блажени Јероним. Амвросије и Јевсевије и поред похвале оваквог поступка под таквим околностима нису толико ентузијастични као Јероним. Јероним велича жене које су се одлучиле на овакву смрт, а понекад и њихову децу, која су тако избегла могућност зlostављања од стране непријатеља. Свети Амвросије веома

Милица Костић,
слика из 1974. г.

Од жена које су пострадале да би спречиле обешчашћење свакако је најчувенија Света мученица Пелагија, о којој је два пута беседио и Свети Јован Златоуст. Житије Свете мученице Пелагије Девице се налази под 8. октобром (по старом календару), одмах после Преподобне Пелагије. У Златоустово време још је била посве свежа успомена на догађаје из епохе прогона хришћана од римских царева.

хвали Свету Пелагију која созерцава насиљну смрт и тражи начин да умре. Лактанције и Августин (чије смо ставове на водили) изражавају своје негодовање поводом саможртве у овом случају.

На ову тему озбиљно је одговорио Патријарх Павле, док је био Епископ рашко-призренски, у *Гласнику за мај 1975. године* (стр. 92–97). Повод за његово писање је страдање племените девојке, ученице, Милице Костић. Упркос оскудним, недовољно прецизним (у неким сегментима и погрешним) подацима који су се појављивали у ондашњој штампи, он је, после историјске анализе саможртвовања у антици и хришћанству, јасно рекао свима – Милица се није убила. Немајући подробније податке, оставио је будућим нараштајима да одговоре који је то повод навео Милици „да, бранећи се пође у смрт“. Оставио је недоречено да ли је повод племенитост, тј. људски понос и самопоштовање, или је повод највиша племенитост, тј. светост. Од тада па до данас прошло је тридесет девет година. Данас, када поседујемо мноштво података о њеном животу и страдању (изложе-

не у књизи *Борба за господјанство*), ово је потпуно јасно.

Од жена које су пострадале да би спречиле обешчашћење свакако је најчувенија Света мученица Пелагија, о којој је два пута беседио и Свети Јован Златоуст. Житије Свете мученице Пелагије Девице се налази под 8. октобром (по старом календару), одмах после Преподобне Пелагије. У Златоустово време још је била посве свежа успомена на догађаје из епохе прогона хришћана од римских царева. Треба имати у виду да се у време гоњења хришћана изградила јака традиција спремности да се „насилно умре“ пре него да се доживи бешчашће.

Осим ових, постоје и другачији примери бриге за достојанство у, по живот, најопаснијим тренуцима. Такву бригу је показала ранохришћанска мученица Вивија Перпетуа. Са њом се дешавало следеће: прокуратор Иларијан изрекао је пресуду за њу, Фелицитату и друге хришћане. Радило се о осуди на смрт од дивљих звери приликом „свечаних игара“. Пред погубљење у амфитеатру хтели су их приморати да обуку хаљине, и то мушкарци хаљине Сатурнинових свеште-

ника, а жене одело служитељки Церериних. Али, они су се јуначки и до краја противили. Неке од мушкираца убачених у губилиште одмах је дочекао леопард. Од жена су пред звер прво убацили Перпетуу, која је том приликом пала на тло. Одмах потом „она седе и заби хаљину, која беше подерана, око бутине, више мислећи на стид него на бол. Тада узе иглу и заби распуштену косу“, јер сматраше за „непристројно да мученица страда с распуштеном косом, да се не би учинило као да је у жалости у том свом слављу“, тј. у свом мучеништву. Ово се десило 202. године.

Дакле, славље мучеништва бива пропраћено самопоштовањем, које је показала Света Перпетуа. Иако доведена пред сећту сопственог тела „у распадљивости“, „у бешчашћу“ и „у немоћи“ ова мученица, покретима који су одали највиши степен достојанствености, наговештава да ће поштован и леп човек усташи „у нераспадљивости“, „у слави“ и „сили“. Ово ће се збити о васкрсењу мртвих (види: 1 Кор. 15, 42–43).

*У наредном броју:
Недовољно познате свете мученице*

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

Богатство и сиромаштво у Посланици Јаковљевој

(део први)

гр Предраг Драјушиновић

Иако је јасно да Свети Јаков има негативно мишљење о богатству уопште, оно до чега је њему у посланици првенствено стало је да успостави равнотежу међуљудских односа у заједницама којима пише: чланови заједнице не треба да се деле на богате и сиромашне.

Посланица Јаковљева припада групи посланица које се у оквиру канона Светог Писма Новог Завета називају саборним. Она се назива саборном стога што је упућена већем броју хришћанских заједница Мале Азије које се симболично називају „дванаест племена расејаних по свету“ (Јак. 1, 1). Један од горућих проблема који се појавио у овим хришћанским заједницама је проблем односа богатих и сиромашних. Јаков, брат Господњи, се у својој посланици у више наврата осврће на овај проблем и излаже своје виђење тематике социјалне правде у њеном еклесијалном контексту.

Социјална правда?

У Посланици Јаковљевој се на више места говори о богатима и сиромашнима. Питање је да ли Апостол Јаков говори о богатству и сиромаштву уопште или пак о третирању ових социјалних феномена у оквиру

хришћанске црквене заједнице. Из следећих излагања види се да Светом Јакову није првенствено стало да мења социјалну слику света са свим неправдама које су у њему, већ најпре да успостави нове међуљудске односе унутар вером у Христа мотивисане црквене заједнице у којој социјалне разлике треба да буду добровољно избрисане тако што ће богати бити свесни ништавности богатства као таквог и ставити га по потреби на располагање сиромашним ближњима.

Богати и сиромашни у Посланици Јаковљевој

Још у уводним излагањима Свети Јаков помиње богате и сиромашне: „А понизни брат нека се хвали висином својом, а богаташ својом понизношћу, јер ће проћи као цвет травни ... тако ће и богаташ на путевима својим увенuti“ (Јак. 1, 9–11). Ове речи подсећају на песму коју изговара Света Дје-

ва Марија на почетку Еванђеља по Луки (Лк. 1, 52–53): „Збаци силне са престола и подиже понижене. Гладне напуни блаха и богате отпусти празне.“ Аутор од самог почетка чисту и непорочну побожност везује за посвећивање социјално најслабијим: „посећивати сироте и удовице у невољи њиховој“ (1, 27). Богати и сиромашни се заједно окупљају на евхаристијска сабрања: „Јер ако дође на сабрање ваше човек са златним прстеном и у светлој хаљини, а дође и сиромах у бедној хаљини, и погледате онога у светлој хаљини, и кажете му: ти седи овде лепо, а сиромаху: ти стани онде, или седи овде ниже подножја муга; зар тиме не учинисте разлику у себи и постадосте судије са злим помислима“ (2, 1–4).

Надаље, Јак. 2, 5–7 наглашава привилеговани положај сиромаха: они су изабрани да буду „богати вером“ и „наследници царства“ обећаног онима који љубе Бога (2, 5). Губећи из

вида тај положај сиромашних у очима Божијим, богаташи их угњетавају и „вuku на судове“ (2, 6). Такво понашање унутар хришћанске заједнице је хула на име „хришћани“ (2, 7) и недопустиво је да чланови заједнице допуштају постојање таквих поремећених међуљудских односа (2, 9–13).

Иако је јасно да Свети Јаков има негативно мишљење о богатству уопште, оно до чега је њему у посланици првенствено стало је да успостави равнотежу међуљудских односа у заједницама којима пише: чланови заједнице не треба да се деле на богате и сиромашне. Богати треба да имају свест о ништавности богатства као таквог и посебног положаја сиромаха у оквиру еклесијалног светона зора. Богати о којима се говори у посланици су првенствено *бога ти хришћани*, дакле они који желе да буду називани хришћанима и који активно учествују у животу црквене заједнице. Ови богаташи треба да своју веру покажу делима, пошто су они у стању и могу да дају сиромашнима оно што им је на корист, храну, одело и сл. (4, 14–16). Да се Апостол обраћа богаташима који су чланови црквене заједнице сведочи и следеће обраћање: „Слушајте сада ви који говорите: данас или сутра поћи ћемо у овај или онај град и боравићемо онде једну годину и трговаћемо и зарадићемо; ви који не знate шта ће бити сутра. Јер шта је живот ваш? Он је пара, која се мало покаже, а потом је нестане. Уместо да говорите: ако Господ хоће, и живи будемо, учинићемо ово или оно“ (4, 13–15). Реч је свакако упућена трговцима унутар заједнице који се баве профитабилним пословима. Коначно, Јак. 5, 1–6 представља једну општу опомену богаташима, независно од њиховог верског утемељења: „Ходите сад бога-

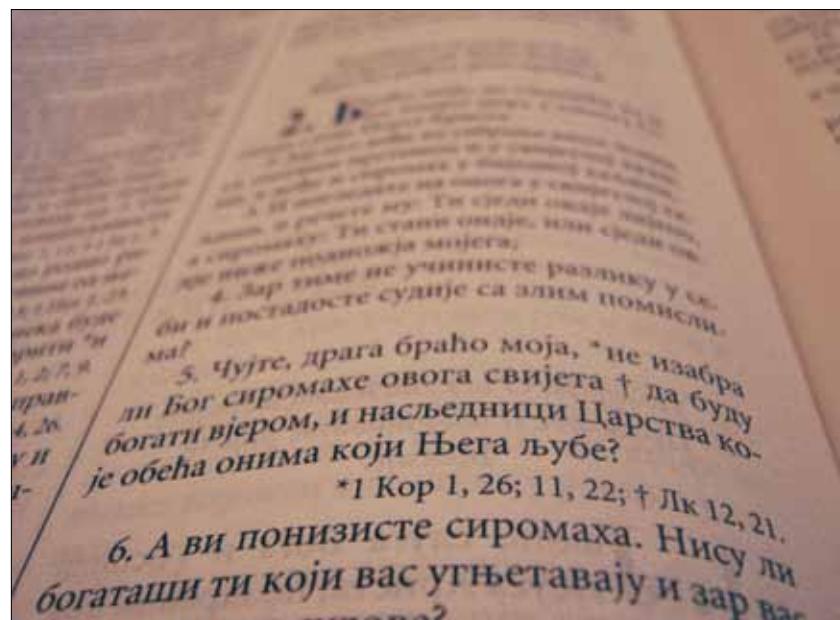

Фото: Маријана Петровић

таши, плачите и ридајте због невоља својих које долазе“ (5, 1). Уживање у богатству је ужијавање у пролазним добрима и готово по правилу бива праћено угњетавањем других: „Гле, вапије плата радника који су пожијели њиве ваше, коју сте им закинули; и вапаји жетељаца дођоше до ушију Господа Саваота“ (5, 4). Међутим све то пролази и сиромашни и угњетавани хришћани се позивају на трпљење „јер се долазак Господњи приближи“ (5, 8). На овом месту Свети Јаков износи основно убеђење ранохришћанске вере и богословља: долазак Господњи је близу и имајући то на уму и у срцима „који овај свет употребљавају као да га не употребљавају, јер пролази обличје овога света“ (1 Кор. 7, 31). Тежња ка социјалној правди у раном хришћанству није политички мотивисана активност која своје мотиве прости одоздо, из неког претпостављеног природног поретка ствари, већ вером у Вајсеклог Христа који је ради нас узео обличје слуге (Фил. 2, 7), који је дао заповест нову (Јн. 15, 12) и чији поновни и славни долазак очекују генерације хришћана кроз векове.

Антички контекст

У Посланици Јаковљево социјални односи унутар заједнице нису само ствар хоризонталних, међуљудских односа, већ су суштински повезани са односом појединца према Богу, богатог који ће своју веру пројавити тако што ће делатно волети сиромашне и сиромашног који ће своју веру пројавити у трпљењу и радости (Јак. 5, 13). Овакав став суштински се разликује од схватања заступљених у античкој Грчкој. У том периоду није било могуће размишљати о сиромашном, угњетеном, робу као некоме ко има посебну вредност у очима Божијим, као некоме ко би био „богат вером“ или наследник Царства које ће доћи (Јак. 2, 5). У каснијем, јелинистичком периоду није било значајних промена на овом плану, иако је било извесних критика богатства. Међутим, своје теолошко утешење и практично функционисање социјалне правде (Дап. 2, 44–45) рано хришћанство, па самим тим и Посланица Јаковљева, прпело је из библијске вере Старог Завета.

— наставиће се —

– Сто година од почетка Првог светског рата (2. део) –

Српски народ у борби за ослобођење и уједињење (1908–1914)

гр Александар Раковић

– поводом стогодишњице од почетка Првог светског рата, односно агресије Аустроугарске, Немачке а потом и Бугарске на Србију и Црну Гору –

Yталасу опште србофобије која је завладала у Немачкој и Аустроугарској пред Први светски рат, Срби су приказивани као заостао, примитиван и подмукан народ, као нација која има мало шта заједничког са европском цивилизацијом. Срби су сматрали више оријенталним народом, ближим Азији него Европи, народом који живи на европском континенту али не припада породици европских народа.

О томе на свој начин, у контексту нове србофобије злобно настале током деведесетих година 20. века, данас говори и канадска историчарка Маргарет Макмилан (2013). Она каже да је Краљевина Србија (у Европи) пред почетак Првог светског рата била исто што је данас Иран (у средњој Азији). Дакле, она Краљевину Србију која је била европска парламентарна демократија ставља раме уз раме са исламском теократском републиком. Паралела између Краљевине Србије и Исламске Републике Иран, односно гурање српског народа у контекст средње Азије, толико је глупо и безобразно да не завршћује озбиљан одговор али је кратак осврт пожељан.

Није само о Србима реч када неки држко говоре и пишу да нисмо народ који припада Европи. Мета је током векова била много већа и шире. Ради

се заправо о православној хришћанској цивилизацији.

Неки западни писци су током 19. и 20. века, и то не ни ретко, сматрали Византијско царство (средњовековну државу грчког народа) азијатским, не само географски већ и цивилизацијски. С друге стране, античка грчка историја приписивана је Европи. Дакле, култура једног те истог народа, грчког народа, чији пун континуитет траје већ три хиљаде година, стављана је у политизоване оквире, како је кад коме одговарало. Да би се Европи дали дубљи корени, присвајана је култура античке Грчке коју је Западу пренео антички Рим. Када је о Византији реч, иако су се њени владари и становници вековима сматрали Ромејима и настављачима Римског царства, због православног карактера Цариграда многи западни историчари су одбијали да га сматрају једнако важним делом европске цивилизације. Семјуел Хантингтон у књизи *Сукоб цивилизација* модерну Грчку, управо због православног идентитета, назива аномалијом Запада.

На исти начин неки аутори су тумачили нововековно Руско царство. И о њему се на Западу говорило као о азијатској творевини. Све погрде о „византинизму“, као о аутократском и корупционашком систему, пренете су на

Руско царство, а потом и на друге православне државе. Сасвим ретко се чује да је Русија проширила европску православну културу не само на Сибир и све до Тихог океана, већ и до обода Сан Францишка где је Мексико 1836. подигао одбрану од Руса који су се спуштали са обала Аљаске.

Зашто сада оваква упадица о теми која се тиче Првог светског рата? Због тога да схватимо како је јако тешко сложити се око многих кључних догађаја, појава и карактера европске и светске историје. На примеру канадске историчарке видимо да је још теже одговорити на очите зле намере.

Маневри које је Аустроугарска организовала у лето 1914. на простору Босне и Херцеговине били су демонстрација сile с којом је требало суочити Србију и Црну Гору. Заправо, замишљени противник на маневрима биле су српске земље и српски народ.

Аустроугарски престолонаследник Франц Фердинанд није се, наравно, случајно шепурио у Сарајеву на Видовдан 1914. већ се радило о преношењу поруке да Србима поново следи пораз највећих размера какав је био онај на Видовдан 1389. када су се на Косову судариле српска и турска војска. Реч је, дакле, о још једном удару на идентитет српског народа, на косовску вертикалу, а Косово је само годину и по дана пре атентата у Сарајеву

ушло у састав Србије – први пут након средњег века.

С тим у вези, нагласимо да су Краљевина Србија и Краљевина Црна Гора у јесен 1912. (током Првог балканског рата) ослободиле Стару Рашку, Косово, Метохију и Македонију. Док су Косово и Македонија ушли у састав Краљевине Србије, Метохија је постала део Краљевине Црне Горе. Стара Рашка је подељена између Србије и Црне Горе.

Српска војска је у јесен 1912. ослободила и јужну обалу Јадранског мора на простору некадашњег Скадарског вилајета. Очекивало се да Краљевини Србији на овом простору буде признат излаз на море. Међутим, Србија је била приморана да се повуче са тих обала и територија. На инсистирање Италије и Аустроугарске, да би се Србији онемогућио излаз на Јадранско море, створена је Албанија (1913).

Подвузимо да су тада (1912) први пут након средњег века две српске државе, Србија и Црна Гора, добиле заједничку границу. Овим су идеје о даљем ослобођењу и уједињењу српског народа добиле на снази. Наравно, српски национални покрет у Аустроугарској био је веома будан.

Аустроугарски окупатор је у октобру 1908. прогласио анексију Босне и Херцеговине. Јавност у српским земљама је узврела до усијања. Тражила је да Србија и Црна Гора ослободе Босну и Херцеговину од немачко-мађарског јарма који је више од две деценије гушио српски карактер Босне и Херцеговине: досељавањем Немаца који би стали насупрот Србима (у складу са идејама Италијана Чезара Балба), кроатизацијом, потом и „бошњачењем“ српског становништва (према стратегији Бењамина Калаја). У време аустроугарске окупације Босне и Херцеговине сазрело је мишљење да се против српске гериле, њихових жена и деце који у борби стоје раме уз раме са својим мушким главама,

треба обрачунавати сурвом одмаздом.

Као одговор на то у Србији је 1911. створена тајна организација „Уједињење или смрт“, позната и као „Црна рука“, која је за циљ имала уједињење Српства. У Босни и Херцеговини је деловала револуционарна организација „Млада Босна“ која се залагала за српско и југословенско уједињење. Члан „Младе Босне“ Гаврило Принцип се у

Београду повезао са организацијом „Црна рука“.

Још у октобру 1913. знало се да је Принцип обучен за атентатора и да је требало да испали хитац на аустроугарског окупационог гувернера у Босни и Херцеговини Оскура Поћорека. Планови су преиначени када се чуло да у Сарајево долази аустроугарски престолонаследник Франц Фердинанд.

Пуцањ којим је Гаврило Принцип убио Франца Фердинанда био је гест српског родољуба и револуционара. Као што је читава завера у којој су учествовали „Црна рука“ и „Млада Босна“ била дело које је сматрано актом против окупационих власти. У српској историји Гаврило Принцип и чланови „Младе Босне“ остали су записани као хероји. Младићи окупљени у „Младој Босни“ сасвим сигурно нису имали никакву свест о томе да би атентат у Сарајеву могао да покрене сукоб светских размера.

„Србија мора умрети“, аустријска карикатура из 1914. г.

Гаврило Принцип, српски родољуб и револуционар

На уму су имали да би Српство требало да се ослободи и уједини. То је најплеменитији циљ и непресахли животни став генерација Срба и до дан данас.

Гаврило Принцип (1894–1918) је осуђен на двадесет година затвора. У аустроугарском казатму умро је од туберкулозе 28. априла 1918.

Сарајевски атентат могао је да буде само повод за Први светски рат. У претходном броју смо писали о томе да су Немачка и Аустроугарска већ раније биле спремне за сукоб европских и светских размера због вишедеценијског погледа на другачију прерасподелу колонија и спорне европске територије.

Разлози због којих западна историографија, у мери која свакако није занемарљива, ради на томе да преобликује чак и узрок за почетак Првог светског рата су макар двослоjni, а можда и вишеслоjni. О томе ће даље бити речи.

— наставиће се —

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (3. део) –

Сви занемели од туге

Антоније Ђурић

Смрт др Рајса, пријатеља Србије каквог ова није имала,
погодила је највише оне које је Рајс волео – Србе

Одјаковићи и мудри Швајцарац, доктор Рајс, човек чисте душе и племенитог срца, знао је да је ушао у сва српска срца и да је највиђенији гост у српским кућама, као што је то био и на двору Карађорђевића. Српски ратници, чијој се храбrosti дивио, волели су га као најрођенијег. И они су се дивили његовој храбrosti: био је с њима на осматрачницама, у рову, јуришу, засут, као и они, кишом граната и шрапнела. Делио је с њима следовање хлеба у земунци, болници, на крвавом бојишту.

Говор војницима и старешинама у жестоким борбама прослављеног XI пешадијског пук „Карађорђе“ – његово је последње појављивање у јавности. Умро је неколико месеци касније, истина неочекивано, али са много ожиљака на души. Више него многи други видео је како се млада држава, зидана на костима српских ратника, болно распада, како се злом больком – страначким и националним сукобима – опасно угрожава темељ државе. Они исти људи, који су до пре десетак година били аустроугарски поданици, и њени бојовници на фронту против Србије – подсмејали су се својим ослободиоцима и питали их без трунке стида, зашто су пролили толику крв.

Ругали су се љутим ранама ратника, питајући их – колико кошта крв проливена за отаџбину.

Ругали су се Београду. Оном мученичком и јуначком Београду, ра-

зореном и опљачканом, још у ранама и црним барјацима, оном Београду који је носио Орден француске легије части, Чехословачки ратни крст и Карађорђеву звезду с мачевима. Подсмејали су се Београду који је увек, кроз целу своју историју, пружао своје беле руке преко Саве и Дунава, грлећи своју браћу са других обала.

Варате се, Србија постоји

Србија је за идеју заједничке, слободне државе, крварила на свим фронтовима, сејући кости своје деце на Куманову и Брегалници, на Косову и Метохији, на Церу и Дрини, на Колубари, у Срему, Београду, на маршу смрти кроз негостољубиву Албанију, на Крфу, Виду, Бизерти, Алжиру, Корзици, Кајмакчалану, Зејтинлику, Битољу, Нишу, Приштини, Сарајеву, Котору, Дубровнику, Птују, Марибору... Гонила је српска војска завојевача са словенског тла према Араду, Темишвару, Будимпешти, Бечу... Тамо где је стигао српски војник – постављене су границе нове државе.

Мртвима и живима ругали су се они који су били „на другој страни“.

Те увреде су болеле доктора Рајса. Болеле су овог човека, странца, који је српски народ бранио и одбранио од аустријске, мађарске и немачке пропаганде, али га није могао одбранити од „својих“ у ко-

јима је још пламтео дух мртве Аустроугарске царевине.

Увређене су биле и српске мајке, оне одважне сељанке које су помагале српским војницима да на панонске висове изгуреју топове којима је брањен прилаз српском огњишту. Међу њима је била и Драга Јанковић, некадашња учитељица у Скопљу, коју је бугарска окупација затекла у Нишу. Кад су је, у њеној кући, у коју се насиљно беху уселили бугарски официри, упитали зашто је у црнини, одговорила је: „Жалим мајку Србију које ме је хлебом хранила!“ А кад бугарски официр, скидајући са зида везени грб са српском тробојком, и газећи га, рече да Србија више не постоји, она подиже грб, пољуби га и смело рече: „Варате се, господине, Србија постоји, она је жива и живеће!“ И она и њено четворо деце одведени су у логор.

Увређена је била и Златија Гредељевић, српска сељанка из ужиčког краја која је, испраћајући своја четири сина у рат, овако говорила: „Децо моја, синови моји, отаџбина вас зове да је браните. Ви идете у бој. Слушајте своје старешине, али послушајте и мој савет: туђе не дирајте, са мртвог ништа не узимајте, рањенику ма чије војске помозите да преболи ране. Не долазите ми покућена чела...“ Открива нам ова неписмена сељанка исконску етику српског народа – да се не поsegне за туђим, јер српски народ никад у својој историји своју срећу

није градио на несрећи других, као што ни своју слободу није стицао на неслободама других народа.

Увређен је био и Рајс. Отуда је, без сумње, онако узвикну на свечаности XI пешадијског пук „Карађорђе“ у Крагујевцу: „Ослобођени се камењем бацају на своје ослободиоце!“ То није било само отварање очију пред суровом стварношћу, то је била оптужба против оних који су починили злочине над голоруким српским народом у Мачви и Подрињу. Водећи своју опсежну анкету о злочинима аустроугарских војника у Србији, Рајс је, испитујући преживеле жртве, сазнао да су починиоци ових злочина говорили српско-хрватским језиком.

Шта би тек сазнао и за кључио Рајс да је живео још десетак година, да је дочекао априлски слом 1941. године, када су не само исти непријатељи – Немци, Аустријанци, Мађари и Бугари, него и наша „ослобођена браћа“ – заједничким снагама комадали ту несрећну државу, а усташки бојовници у униформи заједничке војне силе заробљавали и убијали војнике и официре српске националности!

Шта би тек данас, да је којим случајем жив, могао да види доктор Рајс! Исти непријатељ, по трећи пут – Аустријанци, Немци, Мађари, удруженци са усташким бојовницима, у којима никад није престао дух давно мртве Аустроугарске царевине, поново јуришају на српски народ, убијајући нејаке и палећи њихова вековна огњишта. Шта би тек данас Рајс поручио свету кад би могао да види непрегледне колоне српских избеглица које напуштају своје домове и траже спас у својој матичној држави Србији.

Болна вест одјекује Европом

Рајса одавно нема. Његова прерана смрт дубоко је потресла све оне који су га знали, волели, по-

штовали, али и све оне који су за њега само чули. Људи су просто занемели од туге. Изгубили су највећег и најоданијег пријатеља. Удружења, општине, установе, добровољна друштва, појединци, слали су телеграме саучешћа разним листовима.

За ову прилику одабрали смо само неколико:

„Вест о смрти доктора Рајса изазвала је дубоку жалост како у Бањалуци тако и у целој Босанској крајини, а нарочито код доброво-

ности, јако нас је ожалостила. Молимо да примите наше саучешће у великом болу за незаборављеним др Рајсом. Слава му и хвала му. Лака му српска груда за коју је све жртвовао.“

Перса Стојановић са децом послала је из Зајечара овај телеграм:

„У тузи за великим покојником примите и наше дубоко саучешће“.

Председник општине Косовска Митровица, Поповић, у име својих суграђана телеграфски је исказао најдубљи бол:

„Са највећим болом због губитка пријатеља Рајса молимо да примите братско саучешће Косоваца који ће га и у будуће волети као што је он нашу земљу волео. Ценећи врлине доктора Рајса, с којима је износио истину о души нашег народа, ценећи љубав његову према нацији, суд, одбор и грађанство града Косовске Митровице

на данашњој свечаној седници, с побожним пијететом избрали су доктора Рајса за почасног грађанина Косовске Митровице и једној новој улици дали име др Рајса. Слава и хвала нашем Рајсу.“

У име Обласног одбора Народне одбране из Сарајева телеграм је послao Васиљ Грђић:

„Молим вас да примите наше дубоко саучешће у жалости за драгим покојником који је народ српски веома задужио. Слава великому доктору Рајсу.“

Из Дубровника је стигао телеграм који је у име Обласног одбора Народне одбране потписао његов председник Пилетић:

„Примите искрено саучешће пригодом смрти доброг и племениног Рајса који је све своје дао за добро наше отаџбине.“

Рудолф Опети, главни секретар Француске банке, упутио је овај телеграм:

„Болно дирнути страховитом и изненадном несрећом плачемо с вами због ненадокнадивог губитка славног пријатеља и великог српског и француског родољуба.“

— наставиће се —

Арчибалд Рајс (1875–1929)

љаца који др Рајса познају још са Солунског фронта. Ова жалост је утолико већа што је Рајс био обећао својим пријатељима да ће овог лета посетити Бањалуку и Босну“ – стоји у телеграму који је упућен из Бањалуке.

У име грађана Мионице телеграм саучешћа упутио је Милош Божић:

„Изненадна смрт доктора Рајса, великог пријатеља нашег народа, истински је потресла све родољубе, а нарочито све сараднике у стварању наше велике домовине. Стога хитамо да изјавимо дубоко саучешће породици, његовој души да пожелимо рајско насеље, а уморном у борби и истрошеном његовом телу вечити одмор у земљи за коју је неуморно и са бескрајним пожртвовањем радио.“

Генерал у пензији Душан Пешић и његова супруга Љубица овако су пропратили Рајсову смрт:

„Вест о изненадној смрти доктора Рајса, великог и ненакнадног пријатеља српског народа, српских војника и инвалида, њиховог искреног и оданог браниоца и заступника у нашој и страној јав-

Живот и страдање Исуса Христа

(La Vie et la Passion de Jésus Christ, 1902–5)

Ирина Радосављевић

Овај неми филм о Исусу Христу доноси искуство другачије од оног на које смо навикли гледајући екранизације Јеванђеља

Савремени гледалац ће дати тешко одлучити да погледа неки неми филм са почетка епохе, али уколико то учини увериће се да се у тим примитивним почецима крију богатство лепоте и велика енергија и ентузијазам оних који су те филмове стварали. Стога је и овај неми филм о Исусу Христу вредан наше пажње и времена и доноси мало другачије искуство од оног на које смо навикли гледајући екранизације Јеванђеља.

Браћа Пате и Жорж Мелијес

„Живот и страдање Исуса Христа“ је филм настало у продукцији чувене браће Пате (Pathé Frères) у освите десетог века, на самом почетку развоја филма. Француским филмом је све до 1904. године доминирао Жорж Мелијес, чувени филмски маг, аутор „Путовања на месец“ (1902), „Двадесет хиљада миља под морем“ (1907) или „Освајања Северног пола“ (1912), чије су технике статичне камере и трик фотографије постале кључне одлике француског филма тог времена. Његов утицај је почeo да опада у другој половини деценије због јачања компаније браће Пате која је израсла у моћну империју и преузела тржиште филма у целој Европи. Жорж Садул, историчар француског филма, назвао је Шарла Патеа „Наполеоном филма“ јер је за нешто више од једне деценије створио огромну индустријску империју.

Преузео је све Лимијерове патенте и производио и продавао побољшане студијске камере које су освојиле тржиште. Основао је производни погон за сопствене филмове и отворио продукцијске компаније широм света. До 1908. године, Пате компанија је доминирала европском филмском дистрибуцијом.

Јеванђеље на филму

Екранизација Јеванђеља у продукцији браће Пате појавила се 1902. године, али је прошириvana и побољшавана наредне три године, тако да је коначна верзија изашла 1905. У време када су филмови углавном били ограничени на једну ролну (око петнаест минута), „Живот и страдање Исуса Христа“ својом дужином од тридесет минута, а у коначној верзији четрдесет пет минута, представља један од првих дугометражних филмова. Филм садржи тридесет један сегмент. Сваки од њих приказује одређени догађај из Јеванђеља и отпочиње натписом који га именује; први је „Благовести“, последњи је „Вазнесење“. Нема других врста натписа, нити дијалога. Сваки сегмент је прича у потпуности испричана визуелним језиком и представља целину за себе. Од гледалаца се очекује да већ познају описане догађаје те нема наратива који тече и повезује приче. У то време, овакви филмови су понекад праћени живим коментарима, посебно када су коришћени у мисионарске сврхе

и приказивани народима који не познају Јеванђеље.

Сценографија

Сценографија овог филма је позоришна, богата и раскошна. Филм још увек није открио сопствене јединствене потенцијале и ослања се на позориште. За сваку сцену постављају се нове осликане кулисе и позоришни реквизити, а глума је претерана, типична за позориште тог времена. Већ неколико година касније у филму „Од јасли до крста“ („From Manger to the Cross“, 1912) види се битна промена – сцене су снимане на аутентичним локацијама у Светој земљи. Међутим, филм о животу Исуса Христа одсуством најурализма не губи много. Могли бисмо чак рећи да добија једну димензију оностраности и безвремености, али и бајковитости. Овај примитивни филм, без обзира на свој можда претенциозни покушај стварања спектакла забавног за масе, данашњем гледаоцу приповеда с дечијом наивношћу и чистотом што омогућава непосредан и једноставан доживљај јеванђељских приповести. Сцене су, изменећу осталог компоноване тако да подсећају на сакралну уметност, посебно на популарне гравуре Густава Дореа из деветнаестог века.

Техника

Филм обилује сценама са пуно људи који се слободно крећу унутар кадра, улазе и излазе из њега што није типично за то време.

Сцена из филма: Ходање по води

Преображање

Вазнесење

Такође камера која је углавном статична почиње да се креће. У то време, камера је била непокретна и имала је фиксну тачку гледања, тачку позоришног гледаоца који седи у средини и има идеалан поглед на сцену, а глумци улазе на њу са леве и десне стране. Колико је тешко било отргнути се позоришне праксе показује начин на који је Жорж Мелијес снимајући филм „Путовање на Месец“ приказао како се ракета са астрономима руши на површину Месеца. Он није померао камеру ка папирном Месецу што би било много једноставније, већ је на колицима померао папирни Месец ка објективу камере. Мелијес, чак, у својих пет стотина филмова није ниједном померио камеру, нити је мењао угао камере. Слично се понаша и режисер „Живота и страдања Исуса Христа“ с тим што се примећује извесно кретање камере, на пример у сцени рођења када се поглед камере помера са сцене рођења на долазак мудраца са Истока. Такође, камера повремено прати Христа, као на пример када након неколико исцељења на улици одлази у Јаирону кућу. Најсложеније је кретање камере у сцени издајства и хватања Христа на Маслинској гори.

Специјални ефекти

Поред позоришних средстава употребљених да се дочарају извесне натприродне представе, присутни су и филмски ефекти, на пример, у представама анђела који нестају и појављују се, у сјајној сцени Исусовог хода по води или у сцени Преобразења Христовог. Ефекти су урађени по угледу на Жоржа Мелијеса који их је и из-

умео. Мелијес је пре него што је почeo да се бави филмом био професионални мађионичар и одмах је схватио могућности које пружају „покретне слике“. Једном приликом док је снимао уличну сцену у Паризу, камера се заглавила у тренутку појављивања омнибуса из тунела. Када је камера поново почела да ради, на месту омнибуса нашла су се погребна кола па је изгледало као да се омнибус претворио у погребна кола. Мелијес је схватио да филм не мора да поштује законе емпиријске стварности и да поседује сопствене законитости који омогућавају стварање моћних илузија.

Боја

Специфично за овај филм јесте и то да је урађен у боји. Коришћен је пионирски и скуп поступак студија Пате који је подразумевао ручно бојење сваког фрејма филмског кадра. Уобичајен поступак бојења филма у доба немог филма подразумевао је да се цео фрејм обоји једном бојом, рецимо сцена која се догађа ноћу бојена је у плаво или драматична сцена у црвено. Много тежи и захтевнији је био поступак бојења различитим бојама и колорит је један од важних квалитета овог филма. Ручним бојењем, сцене филма су се својим изгледом још више визуелно приближиле сценама сакралног сликарства а удаљиле од натуралистичке представе.

Лик Исуса Христа

Замисао аутора о томе како треба да изгледа лик Исуса Христа и начин на који га главни глумац интерпретира од кључног су зна-

чаја за филмове о Исусу Христу. Име глумца који је тумачио ову улогу у филму „Живот и страдање Исуса Христа“ остало нам је непознато. Његова глума је театрална и пренаглашена што је било уобичајено за позориште тог времена. Христос је велик и важан, људи му се клањају, његова рука је често подигнута, а прст уперен у вис као да непрекидно проповеда очекујући послушност. Недостаје му помало скромности и смерноти као и мало болја повезаност са осталим ликовима. Сцена одласка на Голготу, распећа и скидања са крста су врло упечатљиве. Само распеће је приказано без крви и рана, врло близко византијској икони, аmonoхромна сцена Вазнесења, уз анђеле који се појављују и нестају, приказује Исуса како излази из Ада, а не само како устаје из гроба. Врхунац филма је спектакуларно Вазнесење којим се филм завршава.

Закључак

Фilm „Живот и страдање Исуса Христа“ не убраја се у најважније филмове своје епохе, иако је својевремено постигао приличан успех. И поред тога, вредан је пажње и гледања. Иако неми филм данас не изазива претерано интересовање публике и прилично је необичан и стран савременом гледаоцу, није потребно много гледања да вас његова једноставност и лепота, као и ентузијазам и труд тадашњих филмских стваралаца, освоје. И међу филмским причама о Исусу Христу своје место свакако има и овај филм који нам пружа једну посебну интерпретацију смештену негде између сликарства, позоришта и филма.

Послужавник са погледом на Измир, прављен за грчко и отоманско тржиште

Кафа: дизајнирани ритуали свакодневног живота

Милена Стефановић Саји

У музеју Бенаки у Атини до новембра 2013. г. била је постављена изложба под називом „Ритуали гостопримства: Украшени послужавници XIX века у Грчкој и Турској“. Приметно је колико је дизајн битно подржавао и наставља да подржава ову област живота.

Уметност гостопримства или гостољубља (грч. φιλοξενία, филоксенија) спада у област нематеријалног културног наслеђа. Изградња идентитета се остварује кроз лепе обичаје и онолико колико се перципира у савременој визуелној и популарној култури модерног света.

Ови фасцинантни, раскошни и разнолики послужавници као објекти декоративне и примењене уметности, у прошлости део мираза, данас су цењена блага разасута по приватним и музејским колекцијама.

Некада важан део ритуала у Отоманској империји и новооснованој Грчкој краљевини – сервирање кафе уз слатко али и

сложенији облици гостопримства, препуни су друштвено-културне историје и значења свог времена.

Чула мириза и укуса су сентиментална јер, према истраживањима неуролога, у директној су вези са хипокампусом, центром у мозгу за дуготрајну меморију – снажна и пријатна арома кафе + слатко + ружина водица (за руке и косу) + понуђена лула = гостољубље.

У нашој Кнежевини, потом Краљевини Србији постојао је обичај, и у Београду, да се по подне иде у посету од куће до куће, углавном родбини, али и пријатељима, послужи се слатко уз кафу и размењују новости. У сасвим младој урбаној средини људи су међусобно много ближи један другоме, спремнији да се узајамно помогну и уз то и веома гостољубиви, склони слављењу и светковинама.

Циљ изложбе је интердисциплинарно читање које гледа у њихову иконографију и функци-

цију, технике и места производње, трговинске путеве и везу Исток–Запад.

Ови предмети направљени су приликом последњег треперења japanning уметности у Европи.

У XIX веку предмети се из уметничких атељеа премештавају у фабрике (мада је све почело још 1730. године у Енглеској, затим у Италији, Немачкој) које лакирају и производе у области декоративне уметности елегантне предмете d'art-a. Техника лакирања сјајним лаком као што су оријентални лакирани предмети, калајне плоче, папје маше (papier maché) који је касније еволуирао у декупаж (découpage) данас актуелан, основни су елементи за израду ових послужавника.

Време је отварања према другим националним културама и традицијама, тако да пример „јапанског утицаја“ није површен и сведен на егзотику. Занимање уметника за уметност Јапана и културе Оријента уоп-

ште, означеног као „јапанерија“ (japanning) проузроковало је преиспитивање кодекса грађичког израза који су од ренесансне сматрани као неоспорни.

Вагнеровски идеал изражен појмом Gesamtkunstwerk (total work of art, потпуно уметничко дело), трагање за синтезом и синкретизмом различитих уметности заокупљало је и припаднике примењених уметности; приближавање просторне и језичке уметности.

Ови утицаји се виде и у области декоратерства и креатора предмета из примењене уметности. Долази до споја техничког напретка и графичке репродукције намењених за широку дистрибуцију. Романтичарска епоха утабала је нове стазе за оживљавање илустрације. Декоративне уметности, као што су форме предмета за свакодневну употребу до тада сматране стваралаштвом низгреда, долазе на место стваралаштва високе вредности.

Идеја је била да би уметничко стваралаштво требало да се окрене стварању света у коме ће лепо и корисно бити помириjeni. Граница која је делила занатство (као и индустријску производњу) и уметничко стваралаштво требало је да се избрише. Ову теорију прихватили су они који производе предмете за свакодневну употребу, као што су украсни предмети за послужење.

Гостопримство је однос између домаћина и госта и укључује пријем и забаву било да је он пријатељ, рођак, познаник, случајни посетилац, странац. Етика је скоро иста у свим културама, гост је светиња, он се поштује, према њему се гаји посебан однос.

Интересантно је то да је у Немачкој у доба романтизма у отменим салонима читање српске народне епске поезије било став престижа. Тренд епохе и утицаји браће Грим и Гетеа.

Приватно својство салона имало је своје облике функционисања према обавезному ритуалу: обавезна одговарајућа гардероба, ритуал упознавања, поштовање хијерархије, одредбе о изражавању, манири за столом.

Развој појаве „културе кафеа“ последњих двадесет година XIX века, у већини великих европских градова, представља места за модерне облике друштва (демократичне и слободне). Настали по узору на париске кафеечији је претеча изгледа био кафе „Прокопије“ који је настао почетком XVIII века.

На истоку, где је кафа и почела да се производи и пије, кафане (куће где се пије кафа) се појављују у XVI веку. У њима се овај напитак пио без неког специјалног церемонијала, сви су били добродошли, сем жена јер им је улаз у исте био забрањен још од самих почетака и у нашим крајевима крајем XVI века када су кафане отворане. Њима је преостало кућно испијање кафа. Уосталом, сервирање (као компоновање) и послужење спада у област приватног

Прва половина XIX века, вероватно за грчко тржиште

Шездесете године XX века, Константинополь, продавница кафе; прве кафана су у Константинопољу отворене средином XVI века

Фотографија са изложбе „Оријентални салон“ из збирке Етнографског музеја у Београду

живота и дома где су свеприсутне жене, а послуживање је представљало својеврсни мали кућни перформанс.

Зато су заобљени послужавници, поред цветног дизајна као уобичајене форме декорације, укравшавани женском лепотом, темама јунаштва из грчке борбе за независност или поетског лиризма, које приказују љубавнике у грчким националним ➤

костимима јер је дух панхеленизма харао Европом (није му одолео ни лорд Бајрон).

Све то доводи и до обнове олимпијских игара 1896. године. Нажалост, наша борба за независност, иако је почела раније, прошла је неопажено, што због Наполеона који је тада харао Европом (1804), што због тога што нисмо имали класични антички бекграунд, који је до тицао културне духове Европе.

Када је железница стигла у XIX веку, Цариград је постао терминус чувеног Оријент експреса који се кретао од Париза до Цариграда. Агата Кристи када путује за Багдад користи ову железницу која се завршава на северној европској страни града, а она трајектом прелази на други део железнице у Азији. Свима нам је познато колико ју је инспирисало ово путовање ка Оријенту... сензуалном, бајковитом, егзотичном. Јејтс „једри у свети град Цариград“. Фон Милинген пише за многе до данас најбољу књигу о византијском Константинопољу.

То је време уметничког богатства и културне разноврсности империја.

Позив на кафу је често метафора за позив на разговор или дружење... Разговор подразумева бар двоје, упућује на дијалог и он је начелно недовршив, јер увек имамо једни другима још нешто да кажемо... још по неку причицу да испричамо и кафицу да попијемо. Као што је написао Достојевски: „Не постоји тако стара тема да се на њу никада не може рећи нешто ново.“ Кафа је посредник, а посредовање је комуникација.

Зато је занимљиво отићи у конач код кнегиње Љубице на кафу у њен оријентални салон или Диван хану! (Занемарујем позоришни распоред столица.)

Осмишљавање и позивање пријатеља на послеподневно

Велика тажња придавана је послужењу слатког и воде, јер тиме започиње посета. Веома леп опис посебности овог ритуала дао је Сава Бјелановић, описавши послужење у једној српској породици: „То је већ част којом те сретају у свакој бигорадској кући. Само вальа пазити, како се прихваћа: узмеш сребрну жличицу, захватиш с тањира „слаткога“ (а то је нека врста пекmez, од свакога воћа), али само једном или највише два пута, положиш жличицу на други тањир, ждрокнеш воде из чаше, и ето ти прижају црну кафу“.

Сава Бјелановић (1850–1897), оснивач и вођа Српске странке у Далмацији, најпознатији по путопису *Кроз славенске земље*, који је објављен 1897. године у Задру

уметнички концепт који преко-рачује границе старог и новог, традиције и модернизма. То су слике које се памте.

На одличној изложби „Призрен – живот у речима“, која је била постављена у октобру 2013. године у Галерији науке и технике САНУ, под појмом „кафа“ могли смо да прочитамо:

1) Кафа је истина црна ама је беја образ [Кафа је истина црна, али је образ бео] (народна пословица) т. ј. човек се не постиди пред гостом ако може да га послужи кафом и тако остане бела образа; – Прођи да попијемо јену кау. – 2) Радња у којој се кува и продаје кафа како у њој самој тако и разношењем кување кафе по дућанима у чаршији. Сем кафе у тим радњама се кува и продаје још и шербет и чај, а продаје се и ратлук.

Овакав начин позивања на кафу био је типичан и за градове у приморју. У Бару, Будви, Котору комшинице се довикују са прозора преко узаних улица – дођи на кафу!

Појавиле су се прженице кафе на доњем Дорћолу са постављеним столицама или јастучићима на степеништу за седење који делују као оријентална и чаршијска компонента и људима се свиђа.

Призрен је једно време био престоница и помиње се у средњем веку и као „српски Цариград“, а налазио се на значајном трговачком путу ка Цариграду и био је насељен различитим трговачким колонијама.

Дух града у коме провејава слојевитост различитих традиција у једној мултиетничкој заједници, као и у Константино-пољу XIX века – Солуну.

Све је то Левант и његов културни круг... Сврати на кафу и слатко, имам нове шољице!

Царства пролазе – кафа остаје.

Извор: <http://www.designed.rs>

Српско појање у XX веку : појачка ризница Владике др Саве (Вуковића)

Приредила
Даница Петровић

Београд : Музиколошки институт САНУ, 2013.
57 стр. : илустр. ; 13 x 13 см
ISBN: 978-86-80639-11

Крајем 2013. године објављено је ЦД издање с појањем Епископа Саве Вуковића (Сента, 1930 – Београд, 2001) под називом *Српско појање у XX веку, Појачка ризница др Саве (Вуковића)*. Епископ Сава упокојио се као Епископ шумадијски. Пре тога био је викарни Епископ моравички, Епископ источноамерички и канадски, дописни члан САНУ и стални члан Матице српске. Поседовао је музички таленат који је неговао и исказивао кроз префињен однос према црквеном појању и лепоти богослужења. На овом звучном издању, које је објављено захваљујући др Даници Петровић, а уз финансијску подршку Министарства просвете и Министарства културе Републике Србије, забележене су песме из Mineja, Триода, Пентикостара и Осмогласника.

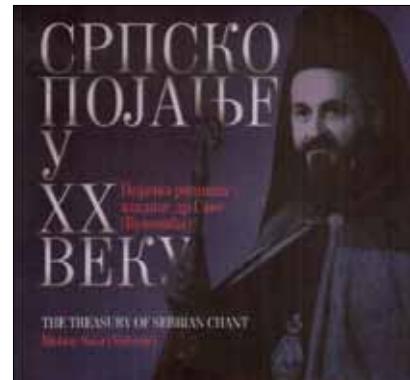
У питању су снимци које је блаженопочивши Епископ начинио 80-тих година прошлог века за потребе свог ученика др Ненада Ристовића и потребе монахиња манастира Грнчарица, а представљају лични стил појања једног од најзначајнијих појаца у историји Српске Православне Цркве. Звучни запис обухвата седамдесет седам песама. Поред најзначајнијих празничних тропара и стихира забележене су и Статије и Јеванђељске стихире. Уз ЦД је приложена књижица са дво-

језичним (српско-енглеским) уводним текстовима др Данице Петровић и др Ненада Ристовића и транскрибованим текстовима свих песама.

Нарочито је интересантан опис појачког лика Владике Саве из пера др Ненада Ристовића. Овом приликом издавамо неке сегменте из поменутог описа. У уводном делу аутор подсећа на Епископово детињство у Сенти и наводи да је као дете „Светозар Вуковић (како је било световно име Епископа Саве) редовно присуствовао и јутарњим и вечерњим богослужењима, која су у његовом родном месту свакодневно вршена, будући да је парохијски храм у Сенти имао сталног плаћеног појца. Он је био прави узор појца-лаика, како по своме знању појања и типика, тако и по своме поштовању богослужбенога реда и поретка. Богослужења су обављана у складу са свечаношћу чина и дана, а свагда без икакве журбе, са пуном усредсрећеношћу на реч и мелодију молитве. Духовно стасао у атмосфери оваквог богослужбеног реда епископ Сава је постао врло осетљив на богослужбену дисциплину и естетику“.

Још пре одласка у Богословију Светог Саве Владика је предано учио појање. Ненад Ристовић наводи да је „имао обичај да... како би лакше ушао у дух једног гласа, певао све што се у Зборнику црквених песама налази у једном гласу, односно напеву, тако што би почињао од општепознатих песама (из Осмогласника и утврђених песама празничног појања) па ишао ка онима које треба кројити; тако би постепено, све више улазећи у глас преко песама које добро зна, успешно прелазио на кројење. Ова вежба би знала да траје и по неколико сати.“

Поред рада на мелодији стално је усавршавао однос према тексту и начину појања. О томе господин Ристовић каже: „Као

што је и у свему другом имао осећај за меру и склад, тако је и у темпу којим се поји избегавао крајности. Типично пречанско појање Лазара Лере ... за њега је било претерано споро. Црквеном појању примерен темпо за њега је био одређен пре свега брзином која не доводи у питање разумљивост химнографског текста. За постизање разумљивости потребна је, наравно, и савршена дикција којом се Владичино појање управо и одликовало, а то је додатно богатила природна импостираност његовог гласа светлог тона и отворених вокала (природних у говору пречанских крајева). Највиши ниво појачке интерпретације који је досезао епископ Сава, а који се лепо може чути на снимцима са овог компакт диска, јесте у фразирању, осећају врхунског уметника за промене у темпу и динамици и афектацију у изразу у виду реторских наглашавања и психолошких пауза, али никад не прелазећи у неукусни маниризам.“

Навели смо само неке од значајних, искрених и топлих реченица из текста др Ненада Ристовића који прати ЦД издање *Српско појање у XX веку, Појачка ризница др Саве (Вуковића)*. Надамо се да ће ово издање послужити свима онима који негују појачко умеће и имају свест о лепоти и значају нашег црквеног појања у односу на појачке традиције других православних народа.

mr Милица Андрејевић

НАУКА, УМЕТНОСТ, КУЛТУРА...

Маријана Пешровић

БЕОГРАД

Српски просветитељи

У склопу обележавања празника Светога Саве, у Музеју Вука и Доситеја 27. јануара 2014. г. отворена је изложба *Српски просветитељи*. Аутор изложбе је Љиљана Чубрић. Ова изложба ће бити отворена до 23. фебруара ове године.

У музеју посвећеном прегаоцима српске културе, захваљујући чијем дјеловању су просветитељским идејама унапређивани наш језик, култура и историографија, посетиоци изложбе имају прилику да, између осталог, виде копију фреске са представом најстаријег портрета Светог Саве из 1223. године из манастира Милешева која се чува у збирци Галерије фресака Народног музеја у Београду. Овом приликом први пут је изложена и слика *Досицеј бди над Београдом*, аутора Зорана Павловића, коју је Народном музеју недавно поклонила уметникова породица. Такође, посетиоци могу да виде раритетно издање Доментијановог *Житија Светој Симеона и Светој Саве*, које се чува у Музеју Вука и Доситеја.

Извор: www.narodnimuzej.rs

КОСОВСКА МИТРОВИЦА

Живопис Богородице Јевишике

Захваљујући богатом фонду Галерије фресака Народног музеју у Београду, тематском изложбом која је отворена 10. фебруара у Косовској Митровици представљен је изузетан сегмент српског средњовековног наслеђа. У Градском музеју у Косовској Митровици посетиоци изложбе имају прилику да виде детаље живописа Цркве Богородице Јевишике.

Цркву Богородице Јевишике у Призрену је – на месту рановизантијске катедрале – подигао краљ Милутин између 1306. и 1309. године.

СРБИЈА

Дан државности

Како пишу *Вечерње новости*, архиви, библиотеке, музеји и друге културне институције организоваће низ манифестација поводом Дана државности.

Дана 12. фебруара у Крушевцу ће бити отворена изложба „Сретење устаника и Устава“ (литографски портрети српских устаничких вођа, бораца и ослободилаца), док ће у Београду 13. фебруара бити отворена изложба „Уметност и идеја државности“ (на којој ће бити изложени портрети заслужних протагониста ослобођења, попут Карађорђа и Милоша Обреновића).

Архив Србије припремио је поставку „Србија и Срби у Првом светском рату у документима Архива Србије“, која ће бити прва у низу обележавања стогодишњице Првог светског рата. Посетиоци ће моћи да виде обавештење српског посланика о атентату у Сарајеву, извештаје српских дипломата о реакцијама, ултиматум који је Аустроугарска упутила Србији, одговор наше владе, као и телеграм објаве рата.

Народна библиотека Србије приредиће три изложбе. Прва је „Завештање и дарови: легати као културна добра од великог значаја“, која ће 14. фебруара бити отворена у Београду. На изложби ће бити приказан избор грађе из десет легата који припадају фондовима еминентних институција културе. Народна библиотека ће гостовати у Шапцу са поставком „Лутам, још, витак са сребрним луком“, са драгоценим сегментима из легата Милоша Црњанског. У Пожаревцу, НБС представља изложбу „Србија на карти Европе и света“ са највреднијим експонатима из своје богате картографске збирке.

Библиотека града Београда организоваће више програма, међу којима и свечано отварање реновираног огранка „Филип Вишњић“ на Вождовцу.

Прослави Дана државности придружиће се и Музеј историје Југославије, са изложбом „Србија кроз векове: (не)очекиване приче из историје“, која се отвара 12. фебруара.

Извор: *Вечерње новости*

не. Протомајstor Никола сазидао је храм са пет купола у ком су настале јединствене фреске.

По откривању живописа, који је током османлијске владавине премалтерисан јер је црква била претворена у цамију, наши уважени кописти Зденка и Бранислав Живковић су у периоду од 1950. до 1955. године израдили 148 копија малог формата.

У марта 2004. године Црква Богородице Јевишике је пострадала, а највећу штету претрпео је њен живопис. Кроз детаље сачуване на копијама фресака ипак и данас можемо да сагледамо сву величанственост и лепоту живописа Богородице Јевишике. Као материјално сведочанство минулог времена, ове фреске уједно представљају и ванвременски код за разумевање еволуције културе, ликовног израза, духовности и идеологије. Изложба у Косовској Митровици ће бити отворена до 10. марта 2014. године. Аутор ове изложбе је mr. Bojan Popović.

Извор: www.narodnimuzej.rs

КИНА – САД

Људско срце ће пунити батерију

Према вестима које преносе светске и домаће агенције, кинески и амерички научници су на прагу открића батерије коју ће пунити откуцаји срца. У питању је мали пијезоелектрични уређај, сачињен од нанотрачица оловног цирконат-титаната, смештених у биокомпабилну пластику, који би претварао стално кретање и рад људских органа – попут срца, плућа и дијафрагме – у енергију.

Иде се толико далеко да се предвиђа како ћемо мобилне уређаје моћи да напајамо уз помоћ наших откуцаја срца, пише портал *Дејли мејл*. Као се наводи, имплантоване батерије постоје већ неко време – у питању је технологија која се користи за напајање пејсмејкера. Но, тим кинеских и америчких научника дошао је на веома занимљиву идеју – да се на исти начин напајају и технички уређаји. Истраживања која је тим научника до

У ЕПАРХИЈИ ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКОЈ

Архивистички семинар

У петак, 7. фебруара 2014. године, са благословом Епископа зворничко-тузланског Хризостома (Јевића), почeo је са радом стручни архивистички семинар у Епархији зворничко-тузланској. Семинар је одржан у читаоници Библиотеке у новом Епархијском двору епископа зворничко-тузланских у Бијељини. Ове стручне консултације се одржавају са намером да се унапреди заштита и настави сређивање архивске грађе црквено-административног порекла на простору јурисдикције СПЦ. У консултацијама и раду семинара учествовали су господа Немања Ерак, Бранислав Недић, Срђан Мастило, Ненад Николић и Младен Цимеша. Предаваче је предводио господин Јован Пејин, архивски саветник. На овај начин Архив Српске Православне Цркве је започео серију црквено-архивистичких курсева са јасном решеношћу да развија и ствара свест о значају и важности писаног документа и архивског удела у културној баштини.

Архивистички семинар завршен је 8. фебруара 2014. године екскурзијом на локалитет „Мраморје“ који се налази у засеку Јаковљевићи у селу Пипери на Мајевици. Група надгробних споменика на овом месту припада средњовековној културној баштини. Оно што мајевичко мраморје нарочито одликује јесу јасно читљиви, усечени натписи, важна епиграфска грађа која припада кругу кирило-методијевске традиције. Камени натписи су „резани“, или како би се рекло средњовековном терминологијом „ковани“, тј. „сјечени“ ћирилским писменима и представљају важан извор за проучаваоце културне прошлости и црквеног живота североисточне Босне и Републике Српске.

У ходочашће и поход уснулим прецима пошли су Епископ зворничко-тузлански Г. Хризостом, протођакон Славољуб Милошевић, протојереј-ставрофор проф. др Владимир Вукашиновић са Православног богословског факултета БУ, директор Архива СПЦ Радован Пилиповић, господин Јован Пејин, архивски саветник, као и господа Никола Јоцић и Немања Толимир. Групи радозналих љубитеља древности се предусретљиво нашао парох пиперски протојереј-ставрофор Миленко Стевановић, који их је и одвео до овог својеврсног архива под ведрим небом.

На већини споменика је наглашено да покојници леже на „земљи својој племенитој у Висорима“. Средњовековна жупа Висори простирала се, по некима, од Мајевице до Брчког и реке Саве. Најмонументалније изгледају мраморови под којима почивају угледници и велможе Младин Аничић и Милош Братосалић. Мајевица на свом благо таласастом, не сувише високом (916 метара) планинском билу има још 20-ак некропола са преко 100 мраморова, на којима се срећу имена и свештеника, „попова“, што показује како су суседни крајеви у средњем веку били насељени православним становништвом (видети: Миленко С. Филиповић, *Мајевица с обзиром на етничку прошлост и етничке особине мајевичких Срба*, Сарајево 1969).

Интересовање за мајевичке стећке је пробуђено и негује се у завичајним круговима и међу ентузијастима племенитих намера који схватају важност културног наслеђа. Наравно, потребно је све споменике наново пописати и снимити, нарочито натписе, које једе зуб времена, али и вандализам, који је, на жалост, све више присутан на територији Федерације БиХ, а који угрожава и уништава културну баштину. Тако је, у селу Дубница код Калесије прошле јесени, 2013. године, украден средњовековни надгробни споменик са месног православног гробља.

Радован Пилиповић, директор Архива Српске Православне Цркве

могло да буде од изузетног значаја за апарате који се данас примењују у биомедицинским наукама. С обзиром на то да пајсмејкери, монитори којима се прати рад срца, дефибрилатори и неуроресимулатори раде уз помоћ батерија, ово откриће може имати значајне последице за човечанство. *Извор: РТС*

БЕОГРАД

Највећи конкурс за набавку књига

Како преносе домаћи медији, Министарство културе и информисања Републике Србије расписало је највећи конкурс до сада поводом откупна књига из 2013. године, за потребе 178 јавних библиотека у Србији, а овога пута новост је то што ће у откуп бити укључене и универзитетске библиотеке и Библиотека САНУ. Овај конкурс, за који је из буџета за културу издвојено чак 120 милиона динара, што је највише до сада, објављен је у листи *Политика* од 8. фебруара.

Биће откупљивана и поновљена издања вредних дела, као што су речници, енциклопедије, дела домаћих и страних књижевних класика, а као и раније биће откупљиване књиге домаће и преводне књижевности, литературе за децу, дела која представљају националну културну баштину и савремену културу и уметност, позната дела светске културне баштине, и књиге из области хуманистичких и друштвених наука.

Надлежна комисија, коју је именовало Министарство културе, бираће наслове, које ће затим понудити библиотекарима у Србији. Рад комисије биће јаван, а комисију чине Александра Вранеш, декан Филолошког факултета Универзитета у Београду, проф. др Љиљана Марковић, продекан Филолошког факултета, др Мирољуб Перишић, директор Архива Србије, др Александар Белић, директор Института за физику у Београду, др Јерко Денегри, професор универзитета у пензији, и Милан Влајчић, филмски и књижевни критичар и књижевник. Комисија ће се и овога пута саветовати са саветима националних мањина и са јавним библиотекама.

Извор: Политика

сада спровео била су успешна, мада је справа тестирана само на кравама.

Научници се надају да би коришћење телесних процеса за добијање струје

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

ВАТИКАН

Холокауст је срамота за човечанство

Поводом обележавања 69. годишњице ослобађања логора смрти Аушвица, папа Фрања се крајем јануара ове године писмом обратио свом дугогодишњем пријатељу аргентинском рабину Скорки.

Папа Фрања је истакао у писму да је Холокауст „срамота за човечанство“. Такав хорор се не сме више поновити, каже се у папином писму аргентинском рабину Авраму Скорки, а преноси Радио Ватикан. Писмо је прочитано пре концерта у Риму поводом сећања на Холокауст. Музичари су овом приликом свирали на 12 виолина и на једном виолончелу који су припадали преживелима и жртвама Холокауста.

Публика је саслушала композиције Вивалдија, Бетовена и других великих композитора, „иза чије музике се осећа мирни звук историјских суза“, пише папа. Ове сузе су оставиле трага у срцима народа.

Дан ослобађања логораша из логора смрти Аушвица, 27. јануар, обележен је у многим земљама света као спомен на помор европских Јевреја.

Извор: Информативна служба СПЦ

У НИГЕРИЈИ

Убијено више десетина хришћана

На северу Нигерије је током последњих дана јануара 2014. године убијено више десетина људи. Ове нападе је извршила исламистичка терористичка група Боко Харам.

У вароши Чакала, у савезној државни Адамава убијено је скоро 40 лица која су присуствовала недељном богослужењу у римокатоличкој цркви. Убице су имале код себе експлозивни материјал.

И у другим областима дошло је до изгреда. Према извештају објављеном

НЕМАЧКА Тајне сликарা

Слике у старом Келну спадају међу најзначајнија уметничка дела средњег века, те су својом мистичном јединствености заслужено славне у читавом свету. И поред тога, о мајсторима и уметницима који су таква ремек-дела пре више од 600 година стварали, ми сасвим мало знамо. Изузимајући Стефана Лохнера (Stefan Lochner), нисмо у стању да поуздано припишемо ни једно дело одређеном мајстору-сликару.

Но, недавно завршеном изложбом у угледном музеју „Валраф-Рихарц“ (Waltraf-Richartz-Museum) у Келну, захваљујући модерним техничким средствима спектроскопије, јарки сноп светlostи је пуним сјајем обасао и разагнао тмину средњовековне мистичности.

Специјална изложба „Тајне сликарса – Келн у средњем веку“ („Geheimnisse der Maler – Köln im Mittelalter“) отворена је још 20. септембра 2013. године, а затворена 9. фебруара 2014. године.

Овом изложбом представљени су веома занимљиви резултати до којих је, вишегодишњим истраживањима, дошао тим историчара уметности, удружен са специјалистима за питања уметничке технологије. Анализе око четрдесет средњовековних слика – насталих између 1400. и 1450. г. – наликовале су криминалистичким испитивањима. Упоредо са оригиналним, посетиоци су могли да прате и упоређују фасцинирајуће инфраструктурне и рендгенске снимке детаља ових величанствених слика, који откривају технички рафинман и арканске, тајне методе средњовековног сликарства. Ова изложба је заокружена дигиталном анимацијом, пројекцијама дидактичких филмова и екскурсима са аутентичним материјалима и техникама. Рестаураторима је пошло за руком да реконструишу олтарске композиције и да прецизније датирају њихов настанак.

Музеј „Валраф-Рихарц“ удаљен је само стотину метара од улице и атељеа у којима су деловали ови мајстори-сликари, који су били изванредно организовани по еснафским радионицама и атељеима. Они су сами брижљиво крунили боје високе токсичности, припрањавајући интензитет тих уникатних пигмената, као и њиховој пастуозности и валере којима се, и након више стотина година, поколења диве.

У другом одељку изложбе гледаоци су могли да прате дугу и комплексну историју слика. Најпре сликане за катедрале, капеле, као и за приватну употребу ревносних ктитора и приложника, ове слике су изгубиле своју првобитну

у понедељак поподне, живот су изгубила најмање 52 лица. Наоружани нападачи су, уз то, запалили око 300 кућа.

Према проценама Уједињених нација, само 2013. године ова терористичка група је убила 1.200 људи. Невладине организације сматрају да је број жртава већи.

Извор: Кајијрес, Информативна служба СПЦ

ФИНСКА

Нововаламски манастир страдао од пожара

Нововаламски спасопреображењски мушки манастир, једину православну свету обитељ на територији

Финске, у ноћи 22. јануара 2013. године захватила је ватра. Потпуно су изгореле две зграде, међутим, главне манастирске зграде остале су нетакнуте, саопштава информативни фински портал YLE.

Пожар су гасиле и са ватреном стихијом се избориле ватрогасне

функционалност и контекст. Оне су, након секуларизације 1802. г., варварски разрезиване и вађене из рамова и полагане у мање, или псеудоаутентичне аутономне формате, да би биле уносније продате. Утолико су лепши моменти када су такви, у светогрдном бесу насиљно раздвојени делови, у оквиру ових реконструкција изнова били спојени. Пример такве успеле обнове су два спојена крила предивног олтара који је живописао Стефан Лохнер. Други пример је документован тиме што су у трима наизглед оделитим сликама рестауратори препознали некадашњи триптих, воспоставивши га у уметничком сјају и слави. Стилистичке аргументе за овакве реконструкције већих композиција посетио-

ци изложбе могу да прате на примеру рендгенских фотографија, које откривају једнозначне трагове некадашњих шавова, спојева и шарки.

„Ко је шта сликао“ представља треће поглавље ове изложбе. Будући да су мајстори-сликари себе схватали као занатлије, а не уметнике, то и нису аутографима потписивали своје слике. Отуда су, изузимајући Лохнера, многи

мајстори-уметници добили „принудно име“. Тако је сликар Свете Веронике назван по овоме делу „Meister der heiligen Veronika“ – „Сликар Свете Веронике“.

У четвртом и последњем поглављу ове изложбе буквально је под лупу стављено сликарство Стефана Лохнера. Инфрацрвени зраци и рендген-фотографије нуде нам прозрачни микроскопски увид у дело овог генија старог келнског сликарства. Његове минијуцизне скице за суптилно моделиране шрафтуре и његова грандиозна спретност у сликању јединственим бојама и апликацијама (пунцирањем) златних листића га чине непоновљивим уметником тога времена. Поређење са златарским филигранним интарзијама показује у којој је мери Лохнер, својом љубављу за минијуцизни детаљ, дорастао најсложенијим техничкима. Пример за такво умеће је брош насловљен „Богородица у ружичњаку“ (настало око 1440. г.), величине 2 центиметра, опточен бисерима и драгим камењем које зрачи наизглед стварном светлошћу.

Ма колико се, у први мах, чинило да прдор хипермодерне техничке анализе наш поглед чини аналитички трезвеним и просвећено дистанцираним, да не кажемо размађијаним, ипак моћни дух сликарског генија и данас мистично веје, зрачи и магично исијава са ових слика које се тематском достојанственошћу сакралне уметности уздижу у врхове целокупне европске уметности у средњем веку.

Протојакон Зоран Андрић

екипе из три региона, као и из Северне Карелије.

Извор: www.pravoslavie.ru

СИРИЈА

Пљачка културног блага

Како преноси РТС, илегална ископавања на археолошким налазиштима широм Сирије „изузетно су опасна“ и „погубна“ за културно наслеђе земље, упозорава Унеско. Археолошки материјали и предмети који припадају културном наслеђу преносе се илегалним каналима у друге земље и на друга тржишта, на води та организација.

Помоћник генералног директора Унеска за културу Франческо Бандарин рекао је на конференцији за медије да је илегалних ископавања било – од древног града Марија до градова Ебле, Палмире и Апамеје.

„Сви су погођени том појавом, неки у размери која је незамислива. Апамеја је тотално уништена“, најгласио је Бандарин. Унеско је почeo да скреће пажњу јавности на илегалну трговину тим предметима и пре месец дана почeo је да обучава полицију и царинке у суседним земљама да могу да препознају украдене предмете, додао је Бандарин.

Унеско планира да отвори канцеларију у Бејруту и покрене тај програм за неколико месеци, каже Бандарин и додаје да је Сирија једна од колевки цивилизације, прво хришћанства, а затим и ислама.

Он жали због уништења старија у грађанском рату, укључујући средњовековну пијацу у Алепу, минарет на Умејадској цамији из 11. века у центру старог града Алепа, као и пљачку Тврђаве витезова, једног од најбоље очуваних крсташких двораца.

Извор: РТС

Митр. Антоније (1914–2003)

МОСКВА

Семинар у част Митр. Антонија Блума

Дана 11. фебруара у Москви је одржан семинар посвећен наслеђу Митрополита сурошког Антонија под радним називом „Опажање и стварност“ („Восприятие и реальность“). Организатори овог семинара су Фонд „Духовно наслеђе Митрополита сурошког Антонија“ (Фонд „Духовное наследие митрополита Антония Сурожского“), као и Дом руског заграницја „А. И. Солженицин“ (Дом Русского Зарубежья им. А. И. Солженицына).

Подробније о овом семинару можете се информисати на веб-адресама електронске библиотеке „Митрополит Антоније“ www.mitras.ru, као и на веб-презентацији Дома руског заграницја www.bfrz.ru.

Извор: www.bogoslov.ru

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

У ВАЉЕВУ

Светосавска академија

Принц и монах, архиепископ и државник, законодавац и писац... Творац нашег духовног идентитета из кога сваки други идентитет простице. Светитељ и просветитељ јер нас на светост и добро и данас позива. Свети Сава већ осам векова неодвојиви је део нашег бића. Али, никако не сме бити историјски лик којег ћемо чувати од пролазности. Он је наш савременик, наш оријентир и ослонац, – део је бриљантног казивања о Светом Сави Епископа јегарског Г. Порфирија на традиционалној Светосавској академији, која је 26. јануара 2014. одржана у ваљевском Центру за културу.

Народ који има Светог Саву и Његоша не може се изгубити. Јер, Господ нам је даровао те дивне путеводитеље да нам као луче, кроз векове, светле својом љубављу и стваралаштвом у славу Христа Господа, – порука је музичко-сценског приказа „Нека ти крст буде чувар“, којег су извели чланови Драмског студија Ваљевске гимназије, према сценарију професорке Анђелке Видаковић-Цвркотић.

Композицијом Дајане Петровић „Да Саве није“ свој печат академији дао је Дечји црквени хор „Хаци Рувим“, са диригентом Вањом Драгојловић. Тропар и химну Светом Сави извели су Мешовити црквени хор „Хаци Рувим“ и Хор „Абрашевић“, са диригентом Милицом Степановић-Бабамилкић.

J. J.

Извор: Епархија ваљевска

У БЕЧУ

Празник Светог Саве

У понедељак, 27/14. јануара 2014, у Српској православној цр-

квији општини у Бечу, било је посебно свечано.

Литургијским сабрањем, у Цркви Светог Саве, началствовао је Архиепископ и Митрополит Васељенске Патријаршије за Аустрију Господин Арсеније, уз саслужење Епископа бачког и администратора Епархије аустријско-швајцарске Господина Иринеја. Архијерејима су саслуживали: Архимандрит Јован Радосављевић, четворица презвитерâ и тројица ђаконâ, са мноштвом верног народа Божјег.

Захваливши се браћи свештенцима и ђаконима а нарочито Архиепископу Арсенију, што се одазвао позиву на заједничку прославу Светога Саве у истоименој цркви у Бечу, Владика Иринеј је у својој беседи казао да је први Архиепископ српски свугде оснивао храмове, манастире и разне друге установе под окриљем Цркве. Тај његов подвиг је оставио дубоког трага и благословене, неувеле плодове у нашем народу. Захваљујући тим животним соковима којима је Свети Сава напојио наш народ, ми смо опстајали у свим тешким временима, и током пет векова ропства под Османлијама и касније у свим невољама па и до данашњег дана, нагласио је администратор Епархије аустријско-швајцарске, додавши да је из тих разлога и вера Светога Саве названа светосавље јер означава велики духовни подвиг по којем се Свети Сава убраја међу велике учитеље Цркве.

Извор: Информаћијна служба
Епархије бачке

УДЕЧАНИМА

Посета начелника Генералштаба ВС

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић са својим официрима, 30. јануара 2014, је у пратњи команданта КФОР-а италијанског генерала Салватора Фарине посетио манастир Високи Дечани.

Високе госте дочекали су Епископ рашко-призренски и косовско-метохијски Г. Теодосије и

игуман манастира Високи Дечани Архимандрит Сава Јањић. Након обиласка цркве и поклоњења мештима Св. краља Стефана Дечанског високи гости су се задржали око сат времена у разговору са Владиком, о. Савом и дечанским монасима.

Владика Теодосије је испред Епархије и братства манастира изразио велику радост што има прилику да укаже гостопримство начелнику генералштаба Војске Србије и његовим официрима. Ова посета је уследила на иницијативу комandanта КФОР-а који је искористио прилику да генералу Диковићу и његовим сарадницима омогући да заједно посете манастир Дечани након њиховог састанка у главној бази КФОР-а у Приштини.

Извор: Епархија рашко-призренска

У ДАЈБАБАМА

Помен Архимандриту Луки

Светом заупокојеном Литургијом и парастосом, 8. фебруара 2014, у манастиру Дајбабе код Подгорице свршен је годишњи помен Архимандриту Луки (Анићу).

Светом службом началствовао је Митрополит Амфилохије уз саслужење Епископа липљанског Г. Јована и многобројног свештеномонаштва, и уз молитвено учешће вјерног народа из Подгорице, Цетиња, Приморја, Београда, Крагујевца и других мјеста.

У литургијској бесједи након читања Светог Јеванђеља Владика Јован је рекао да су сви сабрани на данашњем богослужењу на свој начин у руци оца Луке.

„Он нас је овде окупио, он је овде наш Мојсије драги, вољени, који је душа наше душе, и човјек

који нас је сабрао љубављу, којом Господ све подиже и скупља у Своју руку. Јер, нису само по образу створени достојни да уђу у ту руку, него они који слиједе Господа“, рекао је Епископ липљански.

Митрополит Амфилохије је на-
кон паастоса рекао да нам отац
Лука служи за примјер како се
потрудио да свој живот повјери
Христу Богу.

„Могао је он и другим путевима
да иде. Његови професори су ми
говорили да смо им узели једног
од најспособнијих младих људи на
Београдском универзитету. Није-
смо, међутим, ми њега узели, не-
го је Бог за њега припремио нешто
увишијеније – универзитет много
значајнији од оног београдскога и
свих универзитета“, казао је Ми-
трополит црногорско-приморски.

Архимандрит Лука (Анић), дуго-
годишњи игуман Цетињског мана-
стира, манастира Савина главица у
Доњем Грబљу и манастира Дајбабе,
упокојио се, 8. фебруара 2013. г.

Био је један од најугледнијих
клирика Митрополије црногорско-
приморске.

*Извор: Митрополија
црногорско-приморска*

У БАБИНOM МОСТУ **Обијена црква и парохијски дом**

Дана 3. фебруара, у раним јутарњим часовима, јереј Бошко Клисарић, парох у Бабином Мосту код Обилића, двадесетак километара северно од Приштине, приметио је да су током претходне ноћи непозната лица обила Цркву Успења Пресвете Богородице и парохијски дом.

Пљачкаши су однели из цркве 10.000 динара, а из свештенико-
ве гараже возило пасат 5 плус,
крем боје, рег. таблице NP-007-
BG. Епархија рашко-призренска
најоштрије осуђује овај најновији
случај пљачке и апелује на поли-
цију да идентификује починиоце
и приведе их лицу правде. Ова
црква је на сличан начин прова-
љена пре две године, али почи-

ниоци, као и у бројним другим
сличним примерима, никада ни-
су пронађени.

Извор: Епархија рашко-призренска

У БИЈЕЉИНИ **Сабрање монаштва Епархије зворничко-тузланске**

Његово Преосвештенство Епи-
скоп зворничко-тузлански Г. Хри-
зостом уприличио је 7. фебруара
2014. године пријем за монахе и
манахиње Епархије зворничко-ту-
зланске, а након тога одржао са
њима први радни састанак.

Пријем и састанак одржани су у манастиру Свете Петке на Пет језера код Бијељине. Прије пријема и састанка служен је молебан Пресветој Богородици у капели Светог Сергија Радоњешког и Светог Серафима Саровског. Молебан је служио синђел Симеон Обреновић из манастира Бишња у Доњој Бишњи.

Пријему и састанку нису при-
суствовали монаси и манахиње
који су било због болести, старо-
сти или због неодложних обавеза
били спријечени. Био је ово први
„манашки сабор“. Преосвећени
Владика је одржао предавање о
улози и значају светих обитељи и
живљењу у њима. Након излагања,
манаси и манахиње поставља-
ли су питања у контексту изложе-
ног предавања на која је одговоре-
и савјете давао Преосвећени Владика Хризостом.

Сестринство манастира Свете
Петке на челу са игуманијом Сте-
фанидом припремило је заједнич-
ки ручак за све присутне на чему
им је у име свих захвалио Преосвећени
Владика Г. Хризостом.

Извор: Епархија зворничко-тузланска

ДОБРОЧИНСТВО

Поклоничка агенција Српске цркве

тел/факс: 011/2687-416, 2686-445

www.dobročinstvo.spc.rs

ВАСКРС У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ

10 - 24. април

13 - 20. април

БУДИМПЕШТА - СЕНТАНДРЕЈА

19 - 22. март

ХИЛАНДАР 03 - 08. мај

У КРАГУЈЕВЦУ **Освећење придворне капеле**

Град на Лепеници постао је бога-
тији за још једно светилиште.

У суботу, 8. фебруара 2014. годи-
не, верни народ, свештенство и ар-
хијерејски намесници окупљени на
месту који је слика лепоте Царства
Божјег били су сведоци најсвечани-
јег тренутка, освећења придворне
капеле при резиденцијалном кона-
ку Епископа шумадијског посвеће-
не Светом Јовану Пророку Прете-
чи и Крститељу. Освећење капеле
и Свету Архијерејску Литургију
служио је Епископ шумадијски Г.
Јован уз саслужење протојереја-
страврофора: др Зорана Крстића,
мр Рајка Стефановића, Зарија Бо-
жовића и Милована Антонијевића.

Јереј Срећко Зечевић

Извор: Епархија шумадијска

У ТРЕБИЊУ

Епархијски дани

Епархија захумско-херцеговачка
и приморска од 7. до 11. фебруара
организовала је Епархијске дане
којима прославља славу епархије
уз низ свечаности и догађаја. Од
8. до 10. фебруара одржан је сим-
посион на тему „Теологија у јавној
сфери“ на којем су учешће узеле

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

еминентне личности из јавног и црквеног живота: Митрополит Амфилохије (Радовић), Епископ Атанасије (Јевтић), Епископ Игњатије (Мидић), Епископ Јован (Ђулибрк), фра Миле Бабић, Иван Тасовац, Ђорђе Вукадиновић, Богољуб Шијаковић, Слободан Антонић, Олег Солдат, Петар Јевремовић, Дејан Николић, Нино Рапсудић и други.

У суботу, 8. фебруара, одржане су прве двије сесије симпозиона (Теологија и политика и Теологија и култура), а у понедељак, 10. фебруара, одржане су и преостале двије сесије (Теологија и наука и Теологија и друштво), и симпозион је свечано закључен.

Током Епархијских дана служене су Свете Литургије, организован је обиласак манастира, музеја, винограда и винарија, приређена је изложба фотографија.

Завршетак прославе Епархијских дана 2014. обиљежен је Светом Архијерејском Литургијом у манастиру Тврдош, на Пренос моштију Св. Игњатија Богоносца (11. фебруара), којом је началствовао Епископ западноамерички Максим, уз саслужење Епископа Григорија, игумана тврдошког Саве и више свештеника а уз присуство Владике Атанасија и бројног народа. Послије читања Светог Јеванђеља бесједио је Епископ Максим. За све присутне братство манастира Тврдош припремило је свечану трпезу.

Извор: Епархија ЗХП

У НИШУ

Држава-Црква-друштво

Годишња конференција Међународног јавног фонда јединства православних народа отворена је 10. фебруара 2014. г. у Нишу, а трајаће до 13. фебруара. Тема конференције је „Држава-Црква-друштво: историјске лекције и перспективе“. Конференција окупља представнике из дадесет земаља и одржава се у светлу 1700 година Миланског едикта. У раду скупа учествоваће и представници руске Думе и Савета Федерације, као и Скупштине Србије, те представници Међупарламентарне скупштине православља. Учесници скупа долазе из Бугарске, Црне Горе, Кине, Палестине, Летоније, Украјине, Белорусије, Польске, Румуније, Албаније, Чешке, Словачке, Јерменије, Либана, Македоније, Естоније, Уганде, Молдавије, Сирије и Грузије, уз присуство представника Православних Цркава из тих земаља.

Извор: Рагио Глас Епархије нишке

Никада те нећемо заборавити

Архимандрит Лука Анић (1959-2013)

Дана 8. фебруара навршило се годину дана од упокојења нашега оца Луке, архимандрита манастира Дајбабе код Подгорице.

Благе природе, отац Лука пламтио је од ревности за правду и истину Божију, свакодневно одговарајући на питање псалмопојца Давида: „Шта ћу узвратити Господу за све оно што ми је дао?“

Народ са свих страна долазио је по савет, лек, утеху, помоћ сваке врсте. Одлазили су духовно испуњени и упућени на прави пут. Никада нећу заборавити како је умео да саветује породичне људе, да их учи како се живи у браку, како деца да слушају родитеље; никада нећу заборавити његове усрдне молитве за здравље, као и литургијске беседе изговорене у благодарственим молитвама на по њему својственој мелодијској ијекавици; никада нећу заборавити дуге разговоре са вољеним народом на дан Светих Благовести у манастиру Ђелије код Ваљева; никада нећу заборавити његово гостопримство и љубав према народу са којим се шалио и кога је духовно бодрио – нећемо заборавити његову жртву и живот за друге.

Хвала ти за све добри наш оче Лука – за сва добра Божија која смо преко тебе примили.

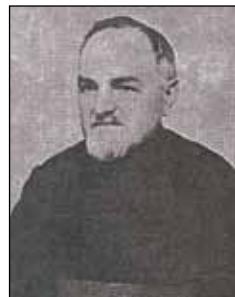
Како да заборавим, ДУШО МОЈЕ ДУШЕ.

Зоран Јевтић, Аранђеловац

In memoriam Протојереј Душан М. Дејановић (1909-1984)

У знак сећања на протојереја Душана М. Дејановића (19. март 1909 – 6. фебруар 1984. године), архијерејског намесника Горњокарловачке епархије, оглас у новинама Српске Патријаршије дају деца

Дејан и Евица

Уснуо је у Господу Протојереј-ставрофор Петар Белић (1942-2013)

Унедељу, 29. децембра 2013, у јутарњим часовима, уснуо је у Господу бивши парох пожаревачкиprotoјереј-ставрофор Петар Белић, дугогодишњи секретар Управног одбора Епархије браничевске.

Петар Белић рођен је 26. фебруара 1942. године у селу Лазница, од родитеља земљорадника Станка и Ане Белић. Основну школу је завршио у Жагубици, 1958. године, а петоразредну Богословију у Београду 1963. године. О периоду свог живота који је посвећен школовању у богословији, прота Пера нам је, у разговору који смо водили пре пет година, рекао:

— Веријем да су сви, као и ја, у богословију ишли по призиву Божјем. Јер откуда то да се код некога роди жеља, иако није из неке нарочито побожне породице? Значи, сигурно га је нешто привлачило да ради оно што је право, да се држи Цркве. Пошто нам је имање и кућа код Тришке цркве, тамо сам боравио и пешке одлазио, релација пет километара. И ту сам ја, код Тришке цркве, Цркву заволео. Родитељи су ме подржали у избору позива, јер је то била моја воља. Ипак, не заборавимо да је то било 1958. године. Тешко се у богословију ишло. Чим се прочуло да планирам да упишем богословију, одмах су ме звали из општине да ми дају стипендију за пољопривредну школу, у Пожаревцу. Тада је пољопривреда представљана као будућност. Нисам то хтео. Другу сам жељу имао и већ сам био на пријемном испиту овде, у Пожаревцу. Владика Хризостом је примио у богословију. Први сам богослов из Хомоља. Иако сам се спремао за пријемни, он је већ унапред рекао: „Примићемо га, зато што је из Хомоља. Зато што се сто година одатле нико није јавио. Треба да имамо некога из тих крајева.“

Следеће, 1964. године, Петар се оженио Мирјаном Стanoјevић из Курјача. У чин ђакона рукоположен је 28. августа 1965. године у манастиру Нимник, а у чин презвитера 5. септембра исте године у Смольницу. Постављен је за привременог пароха сирakovачко-мајловачког и куријачког 1. октобра 1965. године. У марта 1966. године рођена му је ћерка Светлана, а у јулу 1967. син Добрица. У парохијском селу Сиркову, старавањем оца Петра, коначно је завршена црква посвећена Рођењу Пресвете Богородице.

По препоруци Епископа Хризостома, отац Петар је 5. децембра 1969. године премештен за пароха велико-градиштанског. На Теодорову суботу, 17. марта 1973. године, Владика Хризостом је служио прву послератну Архијерејску Литургију у овој цркви и оца Петра одликовао чином протонамесника. Постављен је 1.

јула 1974. за в. д. секретара и благајника Епархијског управног одбора у Пожаревцу. Protoјереј постаје 1981, а 1988. године protoјереј-ставрофор. Одлуком Епископа браничевског Г. Игнатија, прота Пера је 2000. године постављен за заменика председника Црквеног суда и архијерејског заменика Епископа браничевског. Отац Петар је пензионисан 1. јануара 2006, али је обављао дужност секретара и благајника ЕУО још годину дана, а дужност секретара Црквеног суда до 1. јануара 2008.

Жеља нам је, али и потреба, да поносно нагласимо чињеницу да је, након пензионисања, прота Пера и даље редовно долазио на богослужења у Саборну пожаревачку цркву и да је служио Литургију са нашим Владиком и осталом браћом *сваке недеље*. Тиме је он потврђивао истину да свештеник суштину и сврху свога живота налази у богослужењу, у литургијском сабрању. Познато је да се неко задужење може

сматрати наметнутим и да се оно може избећи, али унутрашњој потреби за Хлебом најушним, хришћанин не може одолети. Животопис проте Петра Белића и његове речи, поуке су млађим свештеницима и свим хришћанима. Једном нам је прота говорио:

— Рукоположио сам се '65. године. Чим сам војску завршио. А 2005. сам стекао право на пензију. Дуг је то период. Ту има свашта да се каже. Нисам записивао. Али и да сам хтео мемоаре или дневник да водим, не бих успео, јер нисам имао времена ни за спавање, а камоли за то. Желим да се на крају извуче резиме да сам потпуно задовољан и срећан човек што сам служење Богу и у Цркви и у црквеној администрацији мирно завршио.

Слична овој је и његова последња, неизречена, али силна поука нама. У суботу 28. 12. 2013. увече, ноћ пред своје уснуће у Господу, прота Пера је, као што је увек радио, спремио одежде за служење Литургије, за наредни дан, Недељу праотаца. На то сабрање није дошао. Отишао је у наручје праоца Авраама, а са њим ка вечном Христовом загрљају. Пошто ће нам „по вери нашој бити“, чврсто се надамо да ће наш прота бити на сабрању, које се неће никада распршити и да ће служити Евхаристију Царства, када нам Христос дође и васкрсне оне који су га призовали, баш као што је то скоро пола века у клиру чинио његов верни свештенослужитељ отац Петар.

До тада и ми са о. Петром и за о. Петром кличемо: „**Дођи, Господе!**“

Протојакон Златко Матић

Обновимо Храм Светог Јулијана у Шибенику

Храм Светог Јулијана у граду Шибенику саградили су православни Срби и Грци 1569, у данашњем старом градском језгру Шибеника. Ово је један од четири православна храма у овом граду. У Другом свјетском рату је бомбардован и том приликом је знатно страдао – остали су само спољашњи зидови. Иако је вријеме тешко и оскудно како материјално тако и бројем наших вјерника (у послједњем рату 1995. већи дио православних Срба је протјеран са својих вјековних огњишта), са Божијом помоћи и благословом Епископа далматинског Г. Фотија, ових дана ћемо почети са првим припремним радовима око обнове Храма Светог Јулијана.

Стога молимо и апелујемо на све вјернике и људе спремне да чине добро, да се укључе и помогну у овом значајном и за наше спасење корисном дјелу.

Сви који желе помоћи свој прилог могу уплатити на жиро–рачуун Црквене општине Шибеник:

HR2024840081103822256
Raiffeisen BANK

Помозите и ви обнову Призренске богословије!

У септембру 2011. године обновљен је рад Богословије у Призрену, која је запаљена и уништена у мартовском погрому 2004. године.

Богословија је од кључног значаја за опстанак српске заједнице на Ким – којој су потребни свештеници који су одрастали, учили и живели на овим просторима. Епархија рашко-призренска и косовско-метохијска овом приликом упућује апел верном народу у земљи и расејању да својим прилозима помогне рад Призренске богословије.

Динарски рачун:
Комерцијална банка, 205-172349-51

НАРУЦБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се
на следеће часописе
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)
	Србија	Иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки последи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Светоносавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом

Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија